

Департамент культури, туризму та культурної спадщини
Кіровоградської обласної державної адміністрації
Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського

І за століття важить кожна мать

*До 80-річчя від
дня народження*

Тамари Гнатівни Журби

*Біобібліографічний
показчик*

Для любові та
в ім`я любові
їй потрібен світ у
всіх його вимірах –
простих, складних,
дивних,
тривожних чи й
парадоксальних
(Л.Веселка)

Кропивницький
2019

016:929]:821.161.2-1.09(477.65)

I - 11

«І за століття важить кожна мить»: До 80-річчя від дня народження Тамари Гнатівни Журби. Біобібліографічний покажчик / Департамент культури, туризму та культурної спадщини Кіровоградської обласної державної адміністрації, Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського, м. Кропивницький; укладач Наталія Чуприна, Лариса Яворська; ред. Наталія Чуприна; відп. за випуск Єлизавета Літвінова. - Кропивницький, 2019. - 65 с.

У біобібліографічному покажчику вміщено інформацію про джерела, які висвітлюють життя і творчість поетеси Тамари Гнатівни Журби. Видання покликане задовольнити інтерес читачів до відомої особистості в культурному житті краю, а також світової спільноти. В покажчику подається бібліографія творів поетеси - окремих видань, публікацій у збірниках та періодичних виданнях, а також література про неї та її творчість. У додатках вміщені літературно-критичні статті, спогади сучасників мисткині, її автобіографія, інтерв'ю, уривки з листів, посвяти, світлини.

Укладачі: Чуприна Н.К.

Яворська Л.О.

Редактор: Чуприна Н.К.

Відповідальний за випуск: Літвінова Є.Г.

I. Вступна частина

Від упорядника

Дорогі друзі!

Пропонуємо вашій увазі біобібліографічний покажчик, присвячений 80-ій річниці з дня народження української поетеси Тамари Гнатівни Журби. Зібраний матеріал допоможе глибше розкрити сторінки життя і творчості визначної особистості.

Покажчик створено в САБ "ІРБІС" на основі баз даних обласної універсальної наукової бібліотеки імені Д.І.Чижевського м. Кропивницького, матеріалів INTERNET-мережі.

Бібліографічний опис здійснено згідно з чинними державними стандартами України.

Це видання не претендує на вичерпність. Більшість матеріалів, які увійшли до нього опрацьовані de visu. Хронологічні рамки добору літератури - 1969 - 2019 роки. Деякі описи видань, що входять до покажчика супроводжуються анотаціями.

Покажчик складається з 7 частин.

До першої включено слово від упорядників, коротку біографію письменниці. Вступне слово української поетеси, літературознавця, члена Національної спілки письменників України, доцента кафедри видавничої справи, документознавства та інформаційної діяльності Кіровоградського інституту розвитку людини Частакової Надії Сергіївни «Про магію, що народжується з поезії» написано саме для цього покажчика. В цей розділ входить також ексклюзивна розмова-інтерв'ю голови Кіровоградської обласної організації НСПУ Василя Бондаря з поетесою Тамарою Журбою в час її 80-ліття.

Друга частина покажчика вміщує твори Тамари Журби - 97 бібліографічних записів. У свою чергу вони згруповані в два підрозділи:

- окремі видання, збірники, що подають перелік творів літераторки;

- статті в періодичних виданнях.

У третій частині біобібліографічного видання зібрана література про життя і діяльність Тамари Журби. Її підрозділи наповнюють 74 описи, до яких увійшли:

- книги та
- періодичні видання.

Четверту частину складають WEB-ресурси.

П'яту наповнює іменний покажчик.

У шостій частині містяться додатки, куди увійшли автобіографія мисткині, статті про життєвий і творчий шлях письменниці, інтерв'ю, спогади сучасників, літературознавчі та наукові розвідки, посвяти, листи. В цих дослідженнях передаються особливості сприйняття особистості Тамари Гнатівни Журби, її творчої спадщини вченими, митцями й сучасниками.

Бібліографічні записи про окремі твори розташовані в алфавітному порядку, всередині алфавіту за хронологією, статті - за алфавітом назв та

імен. Для зручності користування до покажчика додається допоміжний апарат: алфавітний покажчик авторів, передмова та зміст.

Покажчик буде корисним для викладачів, аспірантів, учителів, бібліотекарів, студентів, школярів, всіх, хто цікавиться особистістю й творчістю Тамари Журби.

Тамара Гнатівна Журба. Біографічна довідка

Тамара Гнатівна Журба народилася 16 січня 1939 року в містечку Зеленому Дзержинського району Дніпропетровської області в родині робітника.

Її початок життя й раннє дитинство обпалила війна. Після закінчення середньої школи за комсомольською путівкою Тамара поїхала на новобудови Донбасу, де працювала до 1958 року. Повернувшись у рідні місця, стала помічником машиніста екскаватора на металургійному комбінаті, трудилась на будівельних майданчиках Криворіжжя.

З 1968 року з сім'єю мешкала у с. Іванівці Долинського району Кіровоградської області. Працювала завідуючою Іванівською сільською бібліотекою та вихователем у дитячому садку.

В 1971 році Тамара Гнатівна Журба дебютувала добіркою віршів у журналах «Прапор» та «Дніпро».

1974 року поетеса взяла участь у VI Всесоюзній нараді молодих літераторів.

Свою першу поетичну збірку «Дотиком серця» Т.Г. Журба оприлюднила в Київському видавництві «Молодь» у 1979 році. В цих віршах, - на думку літературних критиків, - простежувались «безпосередність і щирість, майже повна відсутність книжності, поетичне відчуття життя».

А далі в літературній спадщині мисткині були ліричні збірки «Лагідна земля» (Дніпропетровськ, 1982), та «Жіноча розмова» (Київ, 1987). Основними мотивами цих її творів є маленький світ буденного села, жіноча доля. Вірші в них зворушливі й лагідні, щемкі та щирі й нагадують, - за словами Валерія Гончаренка, - «сонячний промінь у холодній воді буденщини».

В усьому Тамара Журба завжди залишається природною й неповторною. Її життя проходить серед простих людей. Вони й є головними персонажами її творів. Рядки поезій літераторки, як відзначали її сучасники, «щемливо бентежні, пахнуть вони то опалим листям, то свіжоскошеною травою, то маминими руками. Музика, мелодія – незримий гість її віршів. Та ще така ж скромна і разом з тим чарівна природа степового краю».

З 1983 року поетеса ввійшла до Спілки письменників України. За збірку «Лагідна земля» в цьому ж році була нагороджена обласною премією імені Юрія Яновського.

У кінці 1990-х років Тамара Гнатівна тимчасово виїжджала до Аргентини.

Глибоке відчуття світу дитини, вміння відтворювати його в ліриці трансформується поетесою в збірку віршів для дітей «Звідкіля ти, Журавлятко?», що вийшла в 2002 році в Кіровоградському державному видавництві.

У 2003 році Тамара Журба повертається в Україну.

За свою четверту збірку «Зимова флейта» в 2004 році в номінації «Художня література» (поезія) Тамара Гнатівна Журба удостоїлась звання

Лауреата обласної літературної премії імені Євгена Маланюка. Ця книга – щира сповідь про святе в душі й дике в недосконалому світі, в ній – любов і печаль, клич і сумнів, зачудування миттю життя, негучна іронія й музика в слові.

З вересня 2005 року Тамара Журба постійно мешкає в Аргентині: спочатку в провінції Сальта, нині в провінції Місьйонес.

За словами поетеси, вона підготувала для друку нову збірку віршів «Недописаний сюжет», а також дві збірки для дітей «Абетка» й «У чаклунському лісі». Вони чекають на свого видавця.

Про магію, що народжується з поезії

Щоб вірш відбувся як поезія він має пережити себе самого – через серця читачів. У сприйнятті людиною світу через слово є щось магічне, потаємне, щось таке, що ховає оголений нерв авторського Я у розмаїтті художніх засобів і форм, а потім, торкнувшись глибин душі, ніби грішник у Дантових колах, згоріти й миттєво розбігтися душею, розумом, тілом, давши читачеві цілющий струм – катарсис, або ж усвідомлення того, що перед ним дещо більше, ніж заримовані метафори. Та чи кожному читачеві дано пізнати секрети поетичної лабораторії митця?!

Творчість Тамари Журби унікальна своєю легкістю й здатністю залишати в душі по собі щось добре, нетлінне, тепле, рідне. З її світанками, усмішками, веснами, журавликами, дощами, голосами зимової флейти я знайома ледь не з дитинства. Не знайома особисто, але, як і більшість її читачів, чую її голос з відстані, коли читаю її вірші.

Постать Тамари Журби – явище унікальне в нашій культурі з кількох причин. Передусім, поезія цієї авторки приваблює природністю свого звучання. Влучно й вичерпно охарактеризував стиль поетеси В. Гончаренко, наголосивши, що в усьому вона залишається завжди природною, що Т. Журба «входила в царину поезії при високій зорі свого незрадного покликання, сміливо розчиняючи двері у світ бентеги повен»¹. Цю безцінну якість поетеси вдалося вберегти впродовж усієї своєї творчості. Мабуть, через це її слово так вабить читача. Достеменним є спостереження В. Марка, що «Тамара Журба вміє схопити образ у такому поетичному ракурсі, що він поновому входить у сферу прекрасного»². Чого лишень варта поезія «Скрипаль»:

*Поле літо пробігло
І впало ничком.
Хлипа холод.
Зіщулився сад.
А по хвилях вітрів
Спрагло водить смичком
Неспокійний скрипаль —
Листопад.*

По-друге, світоглядною спрямованістю ця поетеса (попри те, що вона, як і тисячі тисяч інших, чиє життя припало на непростий двадцятий вік, а саме на часи СРСР, де життя-буття «виробляло» людей з усталеним набором цінностей) за своєю сутністю тяжіє до європейського типу мислення – свободою. Загалом таких людей – позбавлених запрограмованості на рабську покірність у поглядах, прогнозованість поведінки, однорідність й одноманітність існування – у нашій культурі було не так багато. З іншого боку, щось сильне й стійке є в характері поетеси, що не дозволило їй свого

¹ Гончаренко В. Сонце в пташиному колі: Літературний колаж за віршами Тамари Журби // Молодий комунар. - 1989. - 14 січня. - С. 9).

² Марко В. Крок у світ поезії // Кіровоградська правда. - 1977. - 5 квітня. - С. 4).

часу, коли вона переїхала з міста до, як це не банально звучить, маленького села, піддатись обставинам і асимілювати до тих, чий духовний розвиток був задалегідь приречений на вакуум. Більше того, саме в той період життя поетеса видала свою першу книгу і впродовж наступних тридцяти років писала інші. З цього приводу найбільше вкарбовується в пам'ять її вірш «Ах, провінціє!», в якому Т. Журба на рівні антитези зображує убожество світу й людську безпорадність ХХ віку в лоні міста, де так легко сплутати зірку з ліхтарем, де так зрідка можна почути, як «тихо дзенькне на гітарі / Залетілий херувим»³, де «шиї витягнуть антени».... Цей світ протиставляється іншій провінції – багатій:

*Ах, провінціє багата.
Лісу ниточка жива.
Непрокурені дівчата.
Непотоптана трава...*

Ця поезія є прикметною ще й тому, що дає сутнісну характеристику ліричній героїні, акцентуючи ступінь її драматизму:

*Тут я, кинута Богами
(і не спалена чомусь),
Незруйнованому храму
На пустирищі молюсь.*

У своїй автобіографії Т. Журба згадує: «Поетові прижитися в селі так само складно, як і самій поезії. Адже й найбільш славні наші співці так і не спромоглися достукатись до селянської душі, проникнути в оту посухостійку ауру живою краплиною дощу. І справа тут не лише в прагматизмі селянина чи у його безкінечно тяжкій праці без будь-яких пауз і коротких віддушин. Те залежить від духовного зростання села, яке до певної планки визначається владою»⁴. У цьому спостереженні є щось знакове. У цьому вислові є щось бунтарське, щось таке, що не вписується в канон, щось таке, що вирізняє людину з-поміж представників її покоління. З цього погляду мені дуже імпонують думки Т. Андрушо, в яких ідейно-естетичне начало поетеси осмислюється як питомо феміністичне. Зокрема, Т. Андрушко зауважує, що Т. Журба «типова представниця жіночої статі, яка пише “чоловічі вірші” (синтетично-аналітичні роздуми чоловіків — основне підґрунтя таких тверджень емансипованими жінками завжди сприймаються як комплімент)»⁵. Ймовірно, що особливості життєпису поетеси залишили свій відбиток і на її стилі мислення, і на її творчості. Тут важко не погодитись із думкою Т. Андрушко про те, що в поезіях нашої землячки «епічне ніжне щироемоційне українське тло має залізний остов неперевершеної жіночої витривалості, мужності, несхитності, незборимості»⁶

³ Журба Т. Ах, провінціє! / Журба Т. Зимова флейта. – Кіровоград: Центральноукраїнське видавництво, 2004, с.71.

⁴ Тамара Журба // 15 x 15: Письменники Приінгулля: Автобіобібліографічний довідник / Укл. Василь Бондар. - Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 1999. – С. 24 – 26.

⁵ Тетяна Андрушко // Блакитні вежі. Т. 1. – Кіровоград: Мавік, 2011. - Т.1. - С.171-177.

⁶ Там же.

По-третє, закоріненіть у своє рідне: природу, край, людей, слово... Це такий особливий безпафосний патріотизм, коли поет глибоко зрісся з цілим світом, переповнився його принадами й болями, коли поет вже став не частиною цього світу, а й самим світом, але не запишався цим, не говорить голосно про свої синівсько-дочірні почуття. Сьогодні – у часи моральних і політичних деформацій особливо актуальна така любов до своєї землі – коли про неї не говорять, тим паче голосно. Можливо, це обумовлено такою особливістю поезії авторки як внутрішній драматизм. Слушним є спостереження А. Корінь з цього приводу, що «Т. Журба утверджує себе як поетеса драматичного плану. Її поезія – барометр її душі.»⁷. Все, що відбувається довкола, неминуче знаходить свій відбиток у творчості, часом озиваючись то болем, то соромом, то самодокором, то гнівом, але – не відчаєм. Здається, чи не найбільш повно всі наші національні проблеми авторка згадує у вірші «Агов, українці»⁸:

<i>Уже на столах Ані хліба, ні солі. Земля нас не гріє. Душа не болить. Хіба до такої Ми прагнули волі, Яку нам владики Спустили згори?</i>	<i>Пливуть з України Високі покоси У руки орди – Золоті ручаї... Ах любі панове, «Брати-малороси», Кому віддаємо Багатства свої?</i>	<i>Чи ми під гіпнозом? Чи страхи і стреси Ведуть нас, безвільних, Кудись навманці? По зігнутих спинах Летять «Мерседеси» І ми розлітаємось, Мов камінці.</i>

Ніби з особливим підтекстом, прізвище Журба якимось по-особливому озивається з її поетичного слова промінчиком великої радості, передчуттям у кожному кінці нового старту. Тому в її віршах нічого не минає і не зникає, а переходить до нового щабля свого розвитку: і весна, і люди, і світ. З цього погляду мені дуже імponує її вірш «Такого дня уже не буде...»:

*Такого дня уже не буде
Ні завтра, ані поготів.
Щось перейде і перебуде,
Не полишаючи слідів...*

Здавалось би, має й далі бути якась низхідна градація печалі й скороминущості, на користь чого свідчать образи старого з чаркою в «сухий, невпевненій руці»⁹, повз якого в кав'ярні проходять «життя на рівні боротьби» і «неозначеність судьби, / яка неначе пес-приблуда / ув очі дивиться тобі»... Однак, залишаючи побутові деталі на роздоріжжі розмислів, поетеса життєствердно розраджує нас у кінці:

Такого дня уже не буде.

⁷ Корінь А. Барометр душі / Антоніна Корінь // Кіровоградська правда. 1982. 14 грудня.

⁸ Журба Т. Агов, українці / Журба Т. Зимова флейта. –Кіровоград: Центральноукраїнське видавництво, 2004,с.22-23.

⁹ Журба Т. Такого дня уже не буде / Журба Т. Зимова флейта. –Кіровоград: Центральноукраїнське видавництво, 2004, с.73

А буде кращий. Далєбі.

На такій же легкій і життерадісній ноті хочеться поставити три щасливі крапки цього вступного слова до покажчика творів Т. Журби – неповторної, виваженої, рідної й близької і, водночас – незнайомої, заокеанської, званої лише з рядків... Тож хай буде ще не одна книжка. Ще рідніша. Далєбі!

Надія Частакова

«Перейти межу мовчання я змогла лиш завдяки нерозірваним зв'язкам з рідною землею»: розмова-інтерв'ю Василя Бондаря з Тамарою Журбою

Із вересня 2005 року українська поетеса Тамара Журба постійно мешкає в Аргентині. Авторка п'яти поетичних книг (одна з яких – поезії для дітей), лауреат літературних премій імені Ю.Яновського та імені Є.Маланюка серед січня відзначатиме свій 80-річний ювілей. Електронна розмова через океан хай буде іще одним «недописаним сюжетом» у житті талановитої берегині слова.

– Тамаро Гнатівно, напередодні Вашого ювілею хочу привітати Вас щиро, побажати добра й здоров'я! Ваша поезія в українській літературі стоїть на видній полиці й наснажуватиме не одне покоління майбутніх творців слова! (Одна із сучасних поеток ставить Ваше ім'я в один ряд із видатними жінками-поетками слов'янського світу).

Дозвольте почати нашу розмову з питання банального й трохи кумедного, але яке мимоволі проситься: чи могла колись дівчинка з криворізької околиці бодай подумати, що доля в останні десятиліття переселить її на іншу півкулю планети Земля?

– Маю великий сумнів, що хтось колись зуміє розгадати круті повороти цієї примхливої, непередбачуваної посланниці Божої, яку, за людською примовкою, ні пішки обійти, ні конем об'їхати.

Або: якби знав де впаду – соломки підстелив би... Схоже, що доля моя скупа була на солону і при переселенні – опустила на кактуси.

– «Тоненька постать доньки при ворітоньках, Висока пісня птаха до небес...» або «Ми говорили з липою удвох...» – ось що надихало Вас на ніжну лірику в благословенних наших степах, обіч Веселих Боковеньок. І нині Ви при «тоненькій постаті» та й птаха співає, хоч і не та і не над липою – це аргентинське небо збуджує до писання, як колись?

– Не все те, що може порадувати око, здатне схвилювати душу.

Ні шум Ла Плати не втіша,

Ні обшир неба голубого.

Мовчить до місяця чужого

Чиясь заблукана душа.

Ці слова написані під аргентинським небом. Але перейти межу мовчання я змогла лиш завдяки нерозірваним зв'язкам з рідною землею, підтримуваних друзями, колегами по перу, завдяки їхнім електронним та паперовим листам, бандеролям із цінними книгами. Та всім тим, що нагадує Україну...

Високе, розлоге дерево параісо, що має квіт, який кольором і пахощами нагадує український бузок...

Чорнобривці – розсіяні по лісах...

Чиєсь необроблене поле, встелене синіми та рожевими крученими паничами.

– Розкажіть трохи про своє дитинство. Про батьків, брата Василя, вчителів... Коли до Вас прийшло Слово – це була радість, несподіванка чи усвідомлення відповідальності, страх?

– В часи голодомору батьки мої прожили два роки в Грузії (голоду там не було). Мама працювала в столовій, батько – на будівництві. Повернувшись на Україну, купили невеличку хату-мазанку на Криворіжжі (місто Зелене). Тут, у кімнаті з одним вікном, і поселилась наша сім'я.

Старша сестра Надія, любила гаптувати, брат малював та ліпив глиняних чоловічків, а я – вигадувала якісь свої дитячі казочки.

Кімната була тісна і похмура... Та коли тато брав у руки скрипку (яку завжди возив із собою) – кімната ставала вищою і світлішою.

...Пізніше брат Василь напише новелу «Батькова скрипка», яка (під іншою назвою) увійде до однієї з його книг («Грім на голе дерево» та «У холодному вокзалі»).

Тут народжувалось і моє поетичне слово. Чи був перед ним страх?.. Я про це не думала. Швидше всього, навпаки – стало для мене потаємною втіхою, невидимою для стороннього ока. Писала не часто. Відходила та знову поверталась, шукаючи в ньому поради чи розради...

В школі найулюбленішими вчителями були – моя перша вчителька Валентина Іванівна Ашихман та Віра Григорівна Василенко, викладач української мови й літератури. Саме вона запримітила та всіляко підтримувала в мені любов до Слова.

– В одному Вашому вірші є слова «Ніде, ніхто не має супокою. Життя – це казка, Коротенький міт, Про наші душі в замкнутах оселях...». Написані ці рядки давно. А тепер Ви погоджуєтесь зі сказаним колись і кимсь? До речі, хто той «ти», якщо не секрет?

– «Життя – це казка», – було вимовлене юнаком, з яким ми якийсь час зустрічалися, коли я жила й працювала в містечку Черкаське на Луганщині. Але слово «казка» було лиш відповідним настроєм, нав'язаного красою засніженого міста та отим «мінорним вечором» і не мало під собою основи реального людського буття на землі, в якому «ніде, ніхто не має супокою»...

Особисто ж я слово «казка» (в прямому значенні цього слова) часом експлуатую в поезії. І тільки. Як от у вірші «Недописаний сюжет».

– Як Вам живеться там, в Аргентині? Якщо можна, опишіть свій побут – нам, сущим придніпровцям, цікаво про це довідатись. Як адаптувались до клімату, до латиноамериканського темпераменту, до їхньої кухні? Чи скучаєте за Україною? Сниться рідна земля?

– Клімат в Аргентині досить різний. В Сальті (сухі субтропіки), де переважали жаркі літні дні і теплі зими – адаптуватись не було складно. В

Міс'їонесі, де до жаркого літа додається велика вологість (вологі субтропіки) – звикнути непросто. А до стихій, які мають місце і тут і там (пожежі, сильні зливи, град, смерчі) – неможливо.

В Сальті дочка закінчила школу пейзажистів і, отримавши диплом, майже 10 років працювала в озелененні міста. Мала диплом «За кращий проект парку 2007 року» та грамоту «За важливий внесок в розвиток країни». Були цікаві замовлення (озеленення центрального музею, автодрому та інше), що давало можливість залишитись у цьому (до речі, гарному, туристичному) місті.

Але дана місцевість, де майже дев'ять місяців земля чекає дощів, дітям не подобалася і, маючи велику колекцію декоративних та плодкових рослин, родина перебралась в Міс'їонес, змінивши сухі субтропіки на вологі, де круглий рік не стихають грозові дощі.

У Сальті наші погляди притягали величні гори Кордільєри, в Міс'їонесі задивляємось, як займається вогнем небо над Бразилією від безперервних спалахів блискавиць, дослухаємось до загрозливих громів над Парагваєм...

В Міс'їонесі діти купили фермерську ділянку з будинком і 15 гектарів землі (3 га лісу та плантація парагвайського чаю). Будинок розташований недалеко від траси, що сполучає районне місто Оберу з обласним центром. Автобуси курсують через 20-30 хвилин. В районному містечку можна придбати все необхідне в побуті. Працюють лікарні, банки, супермаркети, різні майстерні та інше.

Тут діти зайнялись сільським господарством, збором парагвайського чаю. Мають сімейну молочну ферму (для цього орендують ще 20 гектарів землі)... Про їхню працю зняли два документальних фільми. Один з них демонстрували по республіканському телебаченню, другий – по місцевому. А «для душі» продовжують колекціонувати рослини, додаючи до вже існуючого списку орхідеї, кактуси та камелії.

Населення Аргентини багатонаціональне, тож кухня кожної провінції залежить від того, хто її населяє.

В Міс'їонесі, де живе багато українців, можна скуштувати вареників та пирогів. У Сальті є ресторани чисто італійської кухні. А в Кордові німці роблять рибні консерви, яких немає в інших провінціях.

Загальноулюблена страва всіх аргентинців (асадо) – м'ясо запечене на решітках над жаром. Найпоширеніший напій (мате) із парагвайського чаю, який п'ють усі і всюди: на телебаченні, в полі, на заводі... Завжди носять із собою термос з гарячою водою, якою заливають, засипаний у спеціальну посудину, парагвайський чай.

Мені здається: туга за рідною землею – природне почуття кожної людини, яка з тих чи інших причин опинилася за її межами. І я – не виняток.

Поет Абрам Ісаакович Кацнельсон писав мені з Каліфорнії, куди його загнала тяжка недуга:

«Та невже ж це Судьба,
Що і в тебе, Тамаро,

Ностальгійна журба».

...І приходять у сни рідні та друзі, найчастіше ті, з якими разом відстоювали незалежність України. Ділили віру і сподівання.

– **Кілька років тому Ви вислали мені аргентинську газету «La palabra Ucraina» («Українське слово»), в якій був опублікований Ваш запис спогаду «Зруйноване гніздо» 83-річної емігрантки (Волочиськ, 1930 рік) Лідії Дульської. Неймовірний спогад – роман можна писати з тієї трагічної згадки. Як українці нині інтегруються у чужомовне суспільство? Чи гуртуються? Вам тепер є що й порівнювати, бо раніше жили з дітьми у західній провінції Сальта при Тихому океані, а нині у східній провінції Місьйонес при Атлантичному. А ще: як аргентинці сприймають українців?**

– З мовою – не без проблем. Запамяталася фраза однієї жінки (з нашої хвилі еміграції), яку я прочитала в інтернеті: «Діти наші вже говорять іспанською, а ми, старші, схоже, ніколи не зможем розібратися з їхніми дієсловами».

Коли діти жили в Буенос-Айресі, українська «Просвіта» була на високому рівні. Проводились курси іспанської та української мови, організовувались різні гуртки... В цьому ж приміщенні (досить об'ємному і пристойному) випускалась згадувана вами газета українською та іспанською мовами.

В Сальті українців було всього декілька сімей, тож відзначали разом лише свята й підтримували між собою добрі стосунки.

Наше районне містечко Обера вважається столицею емігрантів. Є тут великий парк, де стоять будинки, які належать «Товариствам» тієї чи іншої нації. Тут вони можуть зустрітися, обговорити внутрішні проблеми, звернутися за допомогою чи порадою.

Восени в Обері проводиться «Свято емігрантів». У вересні сюди з'їжджаються туристи з усіх куточків Аргентини та інших країн. Свято не стихає на протязі тижня. Звучить музика. Містом проходять колони людей різних націй у святковому національному одязі. В концертних залах йде розважальна програма. Проводять конкурс краси та інше.

Для аргентинців немає різниці, хто ти за національністю. Тут більше цікавляться людськими якостями, ніж звідки ти родом. В будь-якому разі наша сім'я не відчула ніякої дискримінації, незважаючи на те, що ми не приймали аргентинського підданства. До емігрантів відносяться лояльно. Немає таких законів як, наприклад, у Канаді, де роботодавець не має права взяти на роботу емігранта, коли на це місце претендує канадець. Багато українців працюють тут лікарями, в державних установах, чи відкривають свої кіоски.

– **Іще рядки Ваших віршів: «Усе життя – із клякс та помилок. Чи, може, перепишемо спочатку?» Невже таки із клякс? І взагалі – було справді бажання колись починати спочатку? Які із клякс хотілось би витерти уявною гумкою?**

– «Невже таки із клякс?» Звичайно ж – це гіперболізація. Бо якби «таки із клякс» – не було б ні цього вірша, ні запитання. А помилки... В кого їх немає (у когось більше, у когось менше)... І якщо хтось один і зітре гумкою оті «ляпки» у своєму деннику буття – у світі мало що зміниться.

Тож доцільніше вірш «Така у нас, о Господи, печаль», залишити таким як є – у множинному варіанті. «А нам би перекреслить кілька слів Та щось перенести на аркуш чистий»...

– Що читаєте нині? Ви ж, певне, бодай якусь невеличку бібліотеку взяли з собою в трудну дорогу за океан... А в тамтешні бібліотеки-книгарні заглядаєте?

– Маємо власну бібліотеку. Це книги, які я свого часу пересилала дітям поштою в Аргентину, та ті, які взяла при переїзді: біля семисот примірників фахової літератури для дочки (вона за освітою – інженер лісу) і близько чотирьохсот – художньої (від класиків до сучасних творів).

Та й друзі, колеги по перу, спасибі їм, не забувають. Нещодавно отримала з Вінниці книгу Мирослава Дочинця «Вічник». Трохи раніше – «Записки українського самашедшого» Ліни Костенко.

Часом перечитую вже прочитані книги. Сьогодні на моєму столі: денники Петра Сороки та Крістіана Бобена, Володимира Бровченка «Повернення Богородиці». А ще перша поетична збірка Наталки Гузнак «Собі та іншим вибачай».

До тутешніх бібліотек не заглядаю.

– «Флейта – ім'я жіноче» (Володимир Базилевський), «Земне тепло» (Валентина Левочко), «Материк Тамари Журби» (Володимир Панченко), «Біль життя» (Наталя Ткаченко), «Барометр душі» (Антоніна Корінь) – це лиш дециця назв рецензій на Вашу творчість, які з'являлись у пресі на межі століть. З ким в Україні (і поза Україною) нині підтримуєте стосунки? Сьогодні, завдяки Internet'у, світ став тісніший, доступніший. Знаю, що електронно Ви листувались із Сергієм Ткаченком (США), з Петром Сорокою й Ларисою Масенко; що в тривалих подружніх взаєминах Ви перебували з Оленою Бондаренко, поетесою з Луганщини, рухівкою, народним депутатом Верховної Ради України кількох скликань, якій Ви присвятили не один вірш...

– Таке спілкування було можливим в той час, коли наша сім'я жила в Сальті і ми мали кращий доступ до Інтернету.

В Міс'йонесі зі встановленням Інтернету поки що маємо проблеми. Тож майже всі зв'язки втрачені.

– Нелегко українцям далась державна незалежність в кінці ХХ століття. Багато й Ви робили для донесення істини селянам-інтелігентам, зокрема збираючи свідчення жителів Іванівки про Голодомор, гуртуючи людей у «Просвіті»... Зараз стежите за подіями в Україні? Які для цього маєте можливості?

– Про події в Україні дізнаємось з телепередач. Інколи дочка, коли буває в місті, навідується в сівер (так тут називають приватний заклад

електронного зв'язку, де за певну плату можна користуватись інтернетом). Сумні новини...

– Тamarо Гнатівно, вибачте, поставлю незвичне питання: сьогодні мусимо багато говорити-думати про Донбас, де триває війна Росії з Україною; Ви в 50-их роках були завербовані в ті краї, але, здається, ніде ніколи про це не згадували – не хочете поділитись сьогодні спогадами про трагічний український Техас?

– Не впевнена, що зможу сказати щось суттєве про цей край. На Донбас, по оргнабору, я поїхала, коли мені було 18. Тож моє недосвідчене око могло б і не зазриміти якихось архіважливих деталей, якісь відмінності. Працювала я там «транспортною робочою», доставляючи будматеріал на відповідні об'єкти містечка Черкаське, що неподалік від Слов'яносербська, яке тоді розбудовувалося. Мова і побут корінного населення мали українське коріння і ми, ті що прибули з Криворіжжя, Хмельниччини, Вінниччини та інших областей України, легко вписувались в їхню атмосферу буття.

Господарі, в яких ми (четверо дівчат) квартирували, запам'ятались, як люди прості і доброзичливі, а ще тим, що свого трирічного онука жартома називали «громадянином», бо йому не вдавалось правильно вимовляти це слово.

Крім місцевих мешканців цього краю була ще одна категорія людей – це робітники заводів та шахт, що з'їжджалися з інших міст на заробітки. Був у них, в основному, свій (зросійщений) говір.

Та все ж... За два роки перебування в цих краях я ні від кого не почула отих, вже потертих від частого вживання, слів – «хохли» чи «бандерівці». Ніякої внутрішньої напруги не відчувалось.

І, напевно, чи хтось уявляв собі, що мине небагато часу і на цій землі загуркочуть російські танки... А їм навздогін, та ж таки Росія, пошле своїх солдат-«миротворців». Захищати український народ... Від кого?..

Як писав поет Микола Глущенко:

«А правда, все-таки, проста.

Про неї тільки складно брешуть».

Війна...

– Попереднє питання спробую розширити: у Вашому віці пишуть спогади – чимось потішите шанувальників Вашої творчості? От, пригадую, в одному з Ваших інтерв'ю Ви згадуєте листування з Миколою Глущенко. Не знаменитим художником, а поетом, родом з Долинщини, автором слів дуже відомої у 70-их роках, хітової пісні композитора Едуарда Ханка, яку виконувала солістка славнозвісної «Смерічки» Надія Пашенко – пісня називалась «Коло твого двору три тополі». Це ж цікаво. Я вже не кажу про брата Василя, чудового українського новеліста, про якого Ви могли б повість створити. А скільки інших пригод життєвих пережили! Отож: пишете спогади?

– З автором популярної пісні «Коло твого двору» та низки інших пісень і світлої, ніжної поезії, що в основі своїй мали синівську любов до рідної землі

я, на жаль, не була знайома (стояла ще осторонь творчих особистостей, не друкувалась).

У близьких стосунках з ним був мій брат Василь, який тоді писав вірші. Він приносив мені, друковані на друкарській машинці, поезію Миколи, від якої ми обоє були в захваті.

«Кую свою пісню

Моїй Україні»...

Які високі, які болючі слова!..

Листа від Миколи Глуценка я отримала в Іванівці, в якому він писав, що збирається в Долинську і заїде до Василя. Та, схоже, що зустріч не відбулася (в той час тяжко захворіла братова дружина)...

Брат Василь мав багатогранний талант (писав вірші, малював, ліпив...). Та всі ті ранні захоплення поступово відходили в тінь, залишивши одну скульптуру (бюст Тараса Шевченка) та на стіні кілька прекрасних картин. Після закінчення школи, пішов працювати на завод «Криворіжсталь» оператором сортопрокатного цеху. А дома, за робочим столом, на нього чекала проза. Але брат відчув, що в роботі над словом йому чогось не вистачає.

Пригадалися слова, сказані колись фізиком Миколою Герасимовичем: «Василь, в тебе на голові густо, а в голові – пусто». Невже?.. І, маючи чіпку пам'ять та непереборне бажання оволодіти Словом – обклався шкільними підручниками...

Закінчивши Одеський університет, пішов працювати вчителем мови та літератури і якось в Кривому Розі зустрівся з учителем фізики, Миколою Герасимовичем. «Ну де ж ти, Василю, працюєш – на заводі?» – «Я тепер в Долинській живу, на Кіровоградщині. Працював директором школи. Зараз – кореспондент районної газети». – «Як?» – підняв здивовано брови Микола Герасимович. – «Успішно закінчив Одеський університет...» – «?...»

Чи пишу спогади... Писати спогади – прерогатива справжніх, велеких митців. Їм є що сказати. Я ж лиш одна з тих, що залюблені в Слово.

– Шанувальникам Вашої творчості скажу, що видавництва готують до друку не одну книгу Тамари Журби для найменшеньких читачів (цей процес, на жаль, затягнувся, але сподіватимемось). А лірика філософська, інтимна, громадянська? Новий рукопис, аргентинський...

– Підготовлений рукопис віршів для дорослих «Недописаний сюжет» лежить у шухляді. Вірші для дітей «Абетка» та «У чаклунському лісі» – у видавництві. Доля їх ще не визначена.

– Перекажіть свої побажання землякам (іванівцям, кропивничанам, українцям), друзям-письменникам, зокрема й тим, хто йде в літературу. «Ще не все сказали про любов...»

– Найперше хочу привітати всіх земляків з Новоріччям, побажати здоров'я, благополуччя, а головне – мирного неба над Україною! Друзям-письменникам снаги і витримки в цей непростий для всіх час. Нових талановитих книг!

А тим, хто йде в літературу – знайти свою стежину серед тисяч інших. Йти не зупиняючись (хоч це і не легко) і магією Слова підтримувати в людських душах вогник любові: до свого ближнього, до рідного краю, до нашої стражденної, але прекрасної української землі. Бо, як писав геніальний Григій Тютюнник: «Немає загадки таланту. Є вічна загадка Любові».

Запитував Василь БОНДАР. м. Кропивницький (Україна) – селище Сан Мартін провінції Місьйонес (Аргентина). 17.01.2019

*«Мої долоні, що тугі як сніп,
Зітерши зло, добру вікно розчиняють.
Мої долоні виплекають світ,
А в нім – дитячко з добрими очима»
(Тамара Журба)*

II. Твори Тамари Журби

2.1. Окремі видання, збірники

1. Журба Тамара. Амазонки: вірш / Тамара Журба // Золоте поле: літературний альманах письменників Приінгулля / Валерій Гончаренко та ін. – Кіровоград: Поліграф-Терція, 2009. – С. 258.
2. Журба Тамара // Блакитні вежі : хрестоматія творів письменників Приінгульського краю: у 2 т. / редкол.: Василь Бондар (голова), Т. В. Андрушко, А. М. Корінь [та ін.] ; авт. передм. Л. В. Куценко; укл.: Василь Бондар. - Кіровоград : Мавік. - 2011. - Т. 1. - С.171-177. - Зміст: Забудеться все. — С. 172; Мінорний вечір. — С. 172-173; Така у нас печаль. — С. 173-174; Знайди себе. — С. 174-175; Відійду в незаймані світи. — С. 175-176; Чого тобі, журавко?. — С. 176-177; Ми говорили з липою удвох. — С. 177.
3. Журба Тамара. Вірші // Боковенька. 2002: літературно-художній альманах / Ред. Лариса Федорова; Укл. Віктор Маруценко. – Кіровоград: Мавік, 2003. – С. 46 – 49.
4. Журба Тамара. Вірші / Тамара Журба // 20 X 20. Письменники сучасної Кіровоградщини: Поезії, оповідання, статті / Ред. Василь Бондар: Кіровоград: Антураж А, 2004. – С. 68 – 78.
5. Журба Тамара. Вірші / Тамара Журба // Зоря материнства: вірші та пісні поетес і композиторів Кіровоградщини / Ред. Тамара Семиляк; Укл. Антоніна Корінь. – Кіровоград: Імекс-ЛТД. – 2005. С. 83 – 97. – Зміст: Ходімо, мамо... - С. 83; Землянка. – С. 83 – 84; Качки. – С. 84; Попелюшка. – С. 85; І встати рано і піти в росу. – С. 85 – 86; «Гуси-гуси, гусенята...»: поема. – С. 86 – 87; ...І світилися ночі сині. – С. 87 – 88; Казки дротяних світів. – С. 88 – 94; Зсугеніло. – С. 94; Мій сину темноокий. – С. – 94 – 95; Знайди себе. – С.95-96; Кигиче Ярославна з даліни. – С. 96.
6. Журба Т. Гномик / Тамара Журба // Сузір`я: літературно-художній збірник / Редкол. І. Драч та ін. укл. В. Брюховецький. – К.: Дніпро, 1967. - Випуск 12-й: Твори молодих письменників братніх республік Радянського Союзу. – 1978. – С. 82.

7.Журба Тамара. Гукає вітер. – Парасоля : Вірші для дітей / Тамара Журба // Степовий віночок: Хрестоматія з позакласного читання для 3 класу / уклали Л.І.Круть, Л.О.Ожоган, Л.І.Потеха. - Кіровоград : РВГ ІЦ КДПУ ім.В.Винниченка, 2000. – С. 81 – 82.

8.Журба Тамара Гнатівна. Дівчисько з сигаретою в зубах // Поезія – 82; збірник. Вип. 1. / уряд. М. В. Луків, В. О. Мельник. – К. : Радянський письменник, 1982. – С. 57 – 58.

9.Журба Тамара. Дотиком серця : Поезії / Тамара Журба; Передм. Юрія Герасименко. - К. : Молодь, 1979. - 45, [2] с. : іл, портр. - (Сер. "Перша поетична збірка").

10.Журба Тамара. Жаріє літо: збірник віршів / Тамара Журба // Довіра: поезії. – К.: Радянський письменник, 1976. – С. 9 – 44.

11.Журба Тамара. Жіноча розмова: поезії / Тамара Журба; іл. Є. Садовський. – К.: Молодь, 1987. – 86, (1) с.: іл.

12.Журба Т. З долонь моїх зростає доброта: пісня / Белова М. З долонь моїх зростає доброта: збірка пісень для дітей і дорослих / Марина Белова. – Кіровоград:: КОД, 2008. – С.45. – фото, муз. тв., ноти.

13.Журба Тамара. З наших рук. Молоко. Одинокість: Вірші // Вітрила. 1974 – 1975: альманах: вірші, оповідання, малюнки, переклади. – К.: Молодь, 1975. – С. 58 - 59.

14.Журба Тамара. Звідкіля ти, журавлятко? : Вірші: Для дошк. та мол. шк. віку / Тамара Журба; Ред. В.О. Погрібний, іл. О.О. Зибайлов. - Кіровоград : Кіровоград. держ. вид-во, 2002. - 12 с. : мал.

15.Журба Тамара. Зимова флейта : Поезії / Тамара Журба; Вступ. слово В.Бондаря, іл. Віктор Сорбат. – Кіровоград : Центр.- Укр. вид-во, 2004. – 117 с. : кол.іл

16.Журба Тамара. Лагідна земля : Поезії / Тамара Журба. - Дніпропетровськ : Промінь, 1982. – 38 с.

17.Журба Тамара. Навчи любити: вірш / Тамара Журба // Шевченкіана степова: антологія / укладач Василь Бондар. – Кіровоград: Мавік, 2005. – С. 208.

18.Журба Тамара. Вірші / Тамара Журба // Поезія 84: збірник. – К.: Радянський письменник, 1968 – Вип. 2 / Редкол.: ...Б.Степанюк (ред.) та ін.;

Упоряд.: М.В.Лукив, Б.М.Степанюк. – 1984. – С. 31 – 32. – Зміст: Свавільний вітер. Небо золоте. – С. 31; Мерріел Інкерман. – С. 32.

19.Журба Тамара. Вірші / Тамара Журба // Провесінь. Поезії. – Дніпропетровськ: Промінь, 1978. – С. 128 – 131. – Зміст: Перші. – С. 129; Качки. С. 130; Найсолодша вода опівночі. – С. 13- - 131; Загорнулось літо пелюсткою. – С. 131.

20.Журба Тамара. Пісні / Тамара Журба // Решетов Олександр Олексійович. Дзвіночки конвалій: Пісенник / Олександр Решетов ; ред. : Олена Панічева, Василь Марко. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2008. – 193 с. : ноти. – Зміст: Журавлиний плін. – С. 45 – 47; Зимова флейта – С. 48 – 50; Містечко провінційне – С. 51 – 53; Плаче за чимось рояль – С. 54 – 55.

21.Журба Тамара. Пісні / Тамара Журба // Решетов Олександр Олексійович. Там, де Ятрань круто в'ється : пісенник / Олександр Решетов ; муз. ред.: Олена Панічева, літ. ред.: Василь Марко. - Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2010. – С.17 – 20. : ноти. – Зміст: Осипається іній; Це ж тільки літо.

*З царства дощів і трави,
І пісень журавлів»
(Тамара Журба)*

2.2. Публікації поетеси в пресі

22.Журба Т. “А як там у Іванівці?..”: Вірші / Тамара Журба // Народне слово. -2006. -22 квітня. – С. 2.

23.Журба Т. Арештуйте солов`я: вірш // Літературна Україна. - 2015. - 28 травня. - С. 8 – 9. – (Кіровоградщина літературна)
Анотація: Добірка творів поетів-земляків

24.Журба Т. Безвідьомські дороги / Тамара Журба // Провінція. - 2015. - 26 червня. - С. 3. – Зміст: Безвідьомські дороги. Для дітей: Загубилась буква «Те»; У чаклунському саду.
Анотація: Нові вірші Т. Журби для дорослих і дітей

25.Журба Т. Березневий грім : вірш / Тамара Журба // Кіровоградська правда. - 1989. - 21 травня; Шляхом Ілліча. - 1988. - 28 травня.

26.Журба Т. "Божа іскра" викресана з болю / Тамара Журба // Степ. - 1996. - №2-3. - С. 80.
Анотація: Про поезію В.Кондратенко

- 27.Журба Т. Вдивляюсь у завтра / Тамара Журба // Кіровоградська правда. - 1984. - 22 липня. - С. 3.
Анотація: Сьогодні і проблеми села.
- 28.Журба Т. «Вже ніхто не злякає моїх солов'їв...»: Про поезії В.Могилюка / Тамара Журба // Вежа. 2004. – № 15. – С.76 – 80.
- 29.Журба Т. Ви не сумуйте : вірш / Тамара Журба // Долинські новини. - 1993. - 16 червня.
- 30.Журба Т. Вікно розкрито : уривок з поеми "Гуси, гуси, гусенята" / Тамара Журба // Шляхом Ілліча. - 1978. - 4 листопада.
- 31.Журба Т. Вірш / Тамара Журба // Долинські новини. - 1993. - 6 жовтня.
- 32.Журба Т. Вірші / Т. Журба // Кур'єр Кривбасу. - 1994. - № 14. - С. 14.
- 33.Журба Т. Вірші / Тамара Журба // Кіровоградська правда. – 1987. – 12 квітня. – С.3. – (День поезії).
- 34.Журба Т. Вірші / Т. Журба // Кіровоградська правда. - 1993. - 28 жовтня.
- 35.Журба Тамара. Вірші / Тамара Журба // Кіровоградська правда. - 2007. - 22 травня. - С. 3. – (День поезії. Стежина: літературний часопис). – Зміст: Усе, здається, є у мене; Ностальгійне.
- 36.Журба Т. Вірші / Тамара Журба // Наше місто. - 2014. - 16 січня. - С. 3. - Зміст: Каченятко; Бешкетник; Годинник; Обруч; Щиглик; Дупло; Вночі; Щось; РокОко.
- 37.Журба Т. Вістка з-за океану / Тамара Журба // Провінція. - 2016. - 23 вересня. - С. 3
Анотація: Нові вірші Т. Журби, які вона прислала з Аргентини. – Зміст: Бранне поле; Російському солдату; Для дітей: Дім; Подружки.
- 38.Журба Т. Дорога на Кхесань; Володька; Ностальгія : вірші / Т. Журба // Кіровоградська правда. - 1983. - 1 січня. - С. 3.

- 39.Журба, Тамара. Добірка віршів / Тамара Журба // Гайворонські вісті. - 1996. - 30 квітня. - С. 3
- 40.Журба Т. З неопублікованого : Вірші / Тамара Журба // Долинські новини. - 1999. - 16 січня. - С. 4.
- 41.Журба Т. З нової книги поезій «Зимова флейта»: Вірші / Тамара Журба // Кіровоградська правда. - 2004. - 20 січня. – С.3.
- 42.Журба Т. З поетичного зошита : вірші / Тамара Журба // Молодий комунар. - 1988. - 4 червня. – С. 5.
- 43.Журба Т. Зачаклований сад : Поезія / Тамара Журба // Ятрань. - 2006. - № 6. - С. 17-20; Народне слово. - 1995. - 23 травня. - С. 3.
- 44.Журба Т. Зимова тиша / Т. Журба // Провінція. - 2019. - 4 січня. - С. 3
Анотація: Надруковані нові вірші Т.Журби.
- 45.Журба Т. Зимова флейта; Ах, провінціє" : Вірші / Тамара Журба // Трудівник Устинівщини. - 2005. - 26 лютого . - С. 4.
- 46.Журба Т. Знайди себе : вірш / Тамара Журба // Молодий комунар. - 1989. - 25 лютого. - С. 7.
- 47.Журба Т. Знайди себе; Провінція : вірші / Тамара Журба // Шляхом Ілліча. - 1989. - 14 січня. - С. 4.
- 48.Журба Т. Знак Надії : Вірш / Тамара Журба // Слово "Просвіти". - 2002. - 4 січня. - С. 11.
- 49.Журба Т. Зоря зоріє: Вірш // Народне слово. - 2002. - 21 травня. – С.3.
- 50.Журба Т. «...І за століття важить кожна мить»: виступ після вручення премії // Народне слово. – 2005. - 8 лютого. – С. 2.
- 51.Журба Т. І що тобі чиїсь там ідеали : поезії / Т. Журба // Кур'єр Кривбасу. - 1995. - № 30. - С. 32.
- 52.Журба Т. Із аргентинського зошита: добірка віршів / Тамара Журба // Долинські новини. - 2006. - 18 січня. - С. 3. – (Мистецька вітальня). – Зміст:

Сезон дощів; Орнеро любий; В.Ющенко; Кружляє старий шуліка; Гордливі пальми, евкаліпти; Під літаком загадковий Париж; Я відпущу від себе музику.

53.Журба Т. Й здобудемо навік найкращу долю : Вірші / Тамара Журба // Народне слово. - 2017. - 13 квітня. - С. 8 : фото. – Зміст: Російському солдату; Бранне поле.

54.Журба Т. Ішло дівча : вірш / Т. Журба // Кіровоградська правда. - 1986. - 19 жовтня.

55.Журба Т. Іще не вечір, тільки надвечір'я... : Вірші / Тамара Журба // Вежа. - 2004. - № 14. - С. 63-73.

56.Журба Т. Квилять-тужать всі твої жалі : вірші / Т. Журба // Кур'єр Кривбасу. - 1995. - № 31. - С. 26. - Зміст: Не мовчи, Маріє ; Не вмієм любити ; "Я радітиму знову до сліз..." ; Чом полишив коня!

57.Журба Т. "Кигиче Ярославна з далнини..." : вірш / Т. Журба // Молодий комунар. - 1991. - 13 квітня. - С. 8; Шляхом Ілліча. - 1990. - 17 березня.

58.Журба Т. Криниця : вірш / Т. Журба // Кіровоградська правда. - 1975. - 13 квітня.

59.Журба Т. Ми ще мчимо... : вірш / Т. Журба // Шляхом Ілліча. - 1990. - 9 червня.

60.Журба, Тамара. Навчи любити : вірш / Тамара Журба // Кіровоградська правда. - 1995. - 18 квітня. - С. 3 ; Червона зірка. - 1995. - 6 травня. - С. 5

61.Журба Т. Найдивніший куточок; Кажуть люди...; Дощ / Т. Журба // Дніпро. - 1981. - № 4. - С. 47-49.

62.Журба Т. Не мій. / Тамара Журба // Дніпро. – 1971. – № 1. – С. 6.

63.Журба Т. Не мовчи, Маріє : вірш / Т. Журба // Народне слово. - 1991. - 22 травня.

64.Журба, Тамара. Не час душі під снігом спочивати : вірш / Тамара Журба // Кіровоградська правда. - 1996. - 24 грудня. - С. 3; Вежа. – 1997. - № 6 – 7. – С. 72 – 77.

- 65.Журба Т. Недописаний сюжет / Тамара Журба // Провінція. - 2010. - 8 січня. - С. 3. – Зміст: Різдвяні феєрверки; Буття мого різьблена картинка; Недописаний сюжет; Скрипаль; Тайна; Яка пекуча ця межа прощань; Кладка; Цвіте орхідея; Було спочатку слово; Колесо Дана.
Анотація: Журба Тамара виїхала в Аргентину, де мешкають її діти. Зв'язки з друзями, які залишилися на Долинщині, підтримує листами. Розповідає про життя в далекому закордонні, надсилає вірші. Надрукована нова добірка поезій Тамари Гнатівни.
- 66.Журба Т. Ні вітрил, ані весел : вірш / Т. Журба // Долинські новини. - 1997. - 26 квітня.
- 67.Журба Т. Останній сніг; Ми - земляни : вірші / Т. Журба // Молодий комунар. - 1981. - 1 серпня. - С. 2.
- 68.Журба Т. "Останньої зустрічі зоряна мить..." : вірш / Т. Журба // Степ. - 1993. - № 1. - С. 2.
- 69.Журба Т. От і кінчилось літо : вірш / Т. Журба // Молодий комунар. - 1986. - 13 листопада.
- 70.Журба Т. Отут мій спів: вірш / Тамара Журба // Кіровоградська правда. – 1986. – 1 лютого. – С. 3. – (Степові кларнети: твори письменників Кіровоградщини).
- 71.Журба, Тамара. Поезії / Тамара Журба // Гайворонські вісті. - 1996. - 7 лютого. - С. 2
- 72.Журба Т. Поезії / Т. Журба // Степ. - 1995. - № 1. - С. 10-12. - Зміст: Недобрий сон ; Спекта ; Ти, може, й не знаєш... ; "Падає лист яворовий згори..." ; Ночі легенька вуаль... ; Спливає ніч ; Найвище хобі ; Мій братоньку, не спи ; Навчи любити.
- 73.Журба Т. Поезія / Тамара Журба // Степ. - 2015. - № 1. - С. 24-26 : фото. - Зміст: Чи судний день? ; Агов, українці! ; Пізня пересторога ; Кров, здається ж, рідна ; Така у нас печаль ; Це тільки сон; Мінорний вечір; Ще такої зими не було; Розчинюся в часові і просторі.
- 74.Журба Т. Поезія не любить втручання ззовні / Т. Журба // Шляхом Ілліча. - 1989. - 19 серпня.
- 75.Журба Т. Поетичним рядком : Вірші / Тамара Журба // Провінція. - 2014. - 7 листопада. - С. 3 – Зміст: Тайна; Старі листи; Колесо Дана; Світло сапфіра;

А світ – незнаний...; Голос ружі; Різдво Христове; Недописаний сюжет; Для дітей: Тітонька ворона; Грак прасує; Каченятко; Щось; Рококо.
Анотація: Нові вірші Т. Журби.

76.Журба Т. Приїду в місто : вірш / Т. Журба // Шляхом Ілліча. - 1989. - 19 серпня.

77.Журба Т. Раби часу : вірш / Т. Журба // Шляхом Ілліча. - 1989. - 29 квітня. - С. 4

78.Журба Т. "Розчинюся в часі і просторі..."; Ах, провінціє!; На тім березі : вірші / Т. Журба // Кіровоградська правда. - 1989. - 15 січня. - С. 3

79.Журба Т. Рожевий будинок на вулиці San martin / Тамара Журба // Провінція. - 2016. - 15 січня. - С. 3. – Зміст: Замальовка; Нові вірші Т. Журби для дітей.

80.Журба Т. Синові: вірш / Т.Журба // Україна. – 1985. - № 2. С. 15.

81.Журба Т. Сонячне плесо: вірші / Журба Т. // Кіровоградська правда. – 1985. – 5 жовтня. - С. 3.

82.Журба Т. Таємниці абетки / Тамара Журба // Нова газета. – 2014. – 23 січня. – С. 17: фото.

83.Журба Т. Таємниці алфавіту / Тамара Журба // Провінція. - 2016. - 16 грудня. - С. 3.

Анотація: Новий вірш Т.Журби для маленьких читачів.

84.Журба Т. Там васильки цвітуть : Вірш: Братові Василю Журбі присвячую / Тамара Журба // Долинські новини. - 2006. - 11 жовтня. - С. 3.

85.Журба Т. Те літо в рідному селі : вірш / Т. Журба // Ранок. - 1987. - № 10. - С. 18

86.Журба Т. Тривоги цвіт нев'янучий : поезія / Т. Журба // Народне слово. - 1991. - 18 квітня

87.Журба Т. У чаклунському саду: Вірші / Тамара Журба // Вежа. – 2011. № 27. - С.4 – 9.

88.Журба Т. Хата без димаря, або Іван Бездольний : нарис / Т. Журба // Народне слово. - 1991. - 4 січня

- 89.Журба Т. Химерні звичаї : вірш / Т. Журба // Шляхом Ілліча. - 1984. - 1 січня
- 90.Журба Т. Хлопчики; Удовина балада; "Це тільки осінь..."; "Родич"; "І встати рано..."; Гроза : вірші / Т. Журба // Дніпро. - 1984. - № 3. - С. 12-13
- 91.Журба Т. Хлопчики; "Це ж тільки осінь..."; "Родич"; "І встати рано, і піти в росу..."Гроза; Удовина балада : поезія / Т. Журба // Дніпро. - 1984. - № 3. - С. 12-13
- 92.Журба Т. Хобі : вірш / Т. Журба // Кур'єр Кривбасу. - 1995. - № 32. - С. 32
- 93.Журба Т. "Черги. Штовханина. Суєта..." : вірш / Т. Журба // Шляхом Ілліча. - 1990. - 14 квітня. - С. 4
- 94.Журба Т. Чоловікам на 8 Березня : вірш / Т. Журба // Маяк комунізму. - 1989. - 8 березня. - С. 3.
- 95.Журба Т. Чом полишив коня / Т. Журба // Долинські новини. - 1995. - 20 травня. - С. 3
- 96.Журба Т. "Щипають коні лободу..." : вірш / Т. Журба // Кіровоградська правда. - 1993. - 22 червня. - С. 3
- 97.Журба Т. Як варити їсти : усмішка / Т. Журба // Кіровоградська правда. - 1980. - 15 березня

*«І хай собі філософи шукають,
Куди веде буття трагічна нить,
Я ж просто жінка і я просто знаю:
Усе моє зі мною відболить,
Ні в кому і ніде не повторюся,
Не все вертає на круги своя...
Одплачуть мої очі й відсміються,
Як неспокійна пісня солов'я»
Тамара Журба*

III. Література про життя і творчість Тамари Журби

3.1. Книги

98. Андрушко Тетяна. Передмова до публікації віршів / Тетяна Андрушко // Блакитні вежі : хрестоматія творів письменників Приінгульського краю: у 2 т. / редкол.: Василь Бондар (голова), Т. В. Андрушко, А. М. Корінь [та ін.] ; авт. передм. Л. В. Куценко; укл.: Василь Бондар. - Кіровоград : Мавік. - 2011. - Т. 1. - С.171-177.

99. Бондар В.В. Журба Тамара Гнатівна // Енциклопедія Сучасної України: в 25 томах / НАНУ, Наук., т-во ім. Т.Г.Шевченка, Ін-т енциклопедичних досліджень; ред. І.М.Дзюба [та ін]. – К.: [б., и], 2001 - Т. 9: Е – Ж . – 2009 . – С. 693.

100. Бондар. Краплиною дощу / Василь Бондар // Журба Тамара. Зимова флейта : Поезії / Тамара Журба; Вступ. слово В.Бондаря, іл. Віктор Сорбат. – Кіровоград : Центр.- Укр. вид-во, 2004. – С. 5 – 6. : кол.іл

101. Бондар В. Тамара Журба: «Іноді хочеться виборсатись із цієї болючої атмосфери...» / Тамара Журба // Бондар В.В. У пошуках слова значущого: Статті, інтерв'ю, рецензії / Василь Бондар. – Кіровоград: Степ, 2008. – С. 122 – 126.

102. Босько В. 70 років від дня народження Тамари Гнатівни Журби / Володимир Босько // Босько В.М. Історичний календар Кіровоградщини на 2009 рік: Люди. Події. Факти: історико-літературне видання: довідник / Володимир Босько. – Кіровоград: Центрально-українське видавництво, 2009. – С. 11.

103. Босько В. 75 років Тамари Гнатівни Журби / Володимир Босько // Босько Володимир Миколайович. Історичний календар Кіровоградщини на 2014 рік. Люди. Події. Факти : довідник / Володимир Босько ; Департамент освіти і науки Кіровоградської обл. держ. адміністрації, КЗ "КОШПО ім. Василя

Сухомлинського". - Історико-краєзнавче вид. - Кіровоград : Центрально-Українське вид-во, 2013. - 259 с. : фото, портр. - Іменний покажч. – С. 23.

104.Герасименко Ю. Запах сонця / Юрій Герасименко // Журба Тамара. Дотиком серця : Поезії / Тамара Журба; Передм. Юрія Герасименко. - К. : Молодь, 1979. – С. 5 – 6. : іл, портр. - (Сер. "Перша поетична збірка").

105.Журба Тамара // Жіноче обличчя літератури краю : прес-досє для користувачів шкільного віку та організаторів дитячого читання / Кіровоград. обл. б-ка для дітей ім. А. П. Гайдара, Відділ бібліографії та краєзнавства ; укл. Л. В. Матвієнко ; ред. О. В. Ліпей. - Кіровоград : [б. в.], 2012. – С.8. : фото

106.Тамара Гнатівна Журба // Лауреати обласної літературної премії ім. Є. Ф. Маланюка. – Кіровоград: Кіровоградська обласна рада: КОД, 2014. – С. 28 – 29: фото. кол. - (Сер. «З добром до людей»)

107.Журба Тамара Гнатівна // Літературний словник Кіровоградщини / Автор-упорядник Л. Куценко. – Кіровоград, 1995. – С. 39

108.Кондратенко-Процун Валентина. Чайка в Аргентині: степовій чаєчці, поетесі Тамарі Журбі присвячується / Валентина Кондратенко-Процун // Кондратенко-Процун Валентина. Доля на осінньому балу. – Кіровоград, 2004. – С.87 – 88.

109.Корінь А. Тамарі Журбі. Село моє, як ти живеш? / Антоніна Корінь // Корінь А.М. Віку мого день: наївні вірші. – Кіровоград: Степ, 2000. – С. 237.

110.Тамара Журба // Кіровоградщина у дзеркалі часу: літературне мистецтво = Кіровоградщина в зеркале времени: литературное искусство = Kirovohrad in the mirror of time: literary arts : фотоальбом / авт.-укл. Олександр Чуднов, Олег Бабенко, авт. ідеї Євгенія Шустер [та ін.] ; за заг. ред. Олександра Чуднова. - Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. - 73,[2] с. : портр., фото, іл. - (Сер. "Кіровоградщина у дзеркалі часу") - С.62

111.Тамара Журба // Боковенька. 2002: Літературно-художній альманах / Ред. Лариса Федорова; Укл. Віктор Маруценко. – Кіровоград: Мавік, 2003. – С. 43 – 50

112.Тамара Журба // Корінь Антоніна Михайлівна. Долинська галактика. (З історії розвитку літератури та мистецтва в Долинському районі на Кіровоградщині в кінці ХХ на початку ХХІ ст.) : статті, вірші, фотографії / Антоніна Корінь, Тетяна Корінь. - Кіровоград : Видавець Лисенко В. Ф., 2012. - 306,[2] с. : фото, портр. - (Сер. "Твори лауреатів краєзнавчої премії ім.

І. Проценка"); - Зміст: Дотиком серця (Відгук на однойменну книгу. – К., «Молодь», 1979). – С. 32-34; Барометр душі. – С. 34-36; За межами «жіночої розмови» - С. 36-38; Тамара Журба: «Не стають королями поети» – С.39-40; Лагідна земля Тамари Журби – С. 40-42; Несподіваний візит, або роздуми навколо гілочки полину – С. 43-45; «Зламана квітка воскресне...» (Відгук на книгу «Зимова флейта») – С. 45-47

113. Тамара Журба // Письменники Радянської України. 1917 – 1987; Біобібліографічний довідник / Укл. В.К.Коваль, В.П.Павловська. – К.: Радянський письменник, 1988. – С. 218.

114. Тамара Журба // 15 х 15: Письменники Приінгулля : Автобіобібліографічний довідник / Укл. Василь Бондар. - Кіровоград : Центрально-Українське вид-во, 1999. – С. 24 – 26.

115. Ткаченко Н. Біль життя: Творчість поетеси Тамари Журби із с. Іванівка Долинського району // Поезія-88: Збірник. - Вип.1. – К., 1988.- С. 218-220.

*Лиш на березі літ
Непогашений вогник сапфіра
Залишився горіть.
Як твоя непокорена віра
(Тамара Журба)*

3.2. Періодичні видання

116. Андрушко Тетяна. Запалити сонце... у собі! / Тетяна Андрушко // Вежа. - 2013. - № 31. - С. 224-227

Анотація: Про письменників, чії твори увійшли у хрестоматійний двотомник "Блакитні вежі"

117. Базилевський, Володимир. Флейта – ім'я жіноче : Тамара Журба / Володимир Базилевський // Літературна Україна. - 2004. - 2 грудня. - С. 6 ; 9 грудня. - С. 6. - Зміст: "Зимова флейта" / Збірка.

Про четверту збірку Тамари Журби «Зимова флейта»

118. Бондар В. "А як там у Іванівці?." : Літературна вітальня / В. Бондар // Народне слово. - 2006. - 22 квітня. - С. 2.

Анотація: Автор розповідає про кіровоградську поетесу Тамару Журбу, яка зараз проживає в Аргентині, і надає вірші із її заокеанського рукопису.

119. Бондар Василь. Тамара Журба: "Іноді хочеться виборсатись із цієї болючої атмосфери..." : Інтерв'ю / Василь Бондар // Народне слово. – 1998. - 18 квітня. – С. 3.

120.Бондар Василь. Тамара Журба: "Перейти межу мовчання я змогла лиш завдяки нерозірваним зв'язкам з рідною землею" : Інтерв'ю з Тамарою Журбою / Василь Бондар // Народне слово. - 2019. - 17 січня. - С. 5 : фото; Літературна Україна. – 2019. – 26 січня. – С.14.

Анотація: Інтерв'ю до 80-літнього ювілею поетеси, нашої землячки, нині проживає у Аргентині

121.Бондар В. Тамарина Журба / В. Бондар // Наше місто. - 2014. - 16 січня. - С. 3. - Зміст: Каченятко : вірш / Т. Журба. Бешкетник : вірш / Т. Журба. Годинник : вірш / Т. Журба. Обруч : вірш / Т. Журба. Щиглик : вірш / Т. Журба. Дупло : вірш / Т. Журба. Вночі : вірш / Т. Журба. Щось : вірш / Т. Журба. РокОко : вірш / Т. Журба.

Анотація: Голова Кіровоградської обласної організації НСПУ Василь Бондар вітає Тамару Журбу з 75-річчям та пропонує читачам підбірку її віршів, які увійдуть до третього розділу дитячої книги поетеси.

122.Веселка Л. Тамарі Журбі – 50 / Л. Веселка // Літературна Україна. - 1991. - 4 липня. - С. 6 : фото

123.Вірність темі: Бесіда кореспондента з поетесою, лауреатом обласної комсомольської премії Т.Журбою // Кіровоградська правда. – 1983. – 1 липня. – С.1.

124.Вручено премію імені Євгена Маланюка // Народне слово. - 2005. - 5 лютого. – С. 1.

125.Гончаренко В. Сонце в пташиному колі: Літературний колаж за віршами Тамари Журби / В. Гончаренко // Молодий комунар. - 1989. - 14 січня. - С. 9

126.Гончаренко Валерій. Сонячний промінь у холодній воді, або Несподіване інтерв'ю з уяви : Тамарі Журбі – 60 років / Валерій Гончаренко // Народне слово. - 1999. - 16 січня. - С. 3.

127.Журба Тамара Гнатівна // Літературний словник Кіровоградщини / Кіровоградська організація спілки письменників України; автор-упорядник Леонід Куценко. – Кіровоград: [б., и], 1995. – С. 39. – фото.

128."Зимова флейта" Тамари Журби, "Серед українців" Віктора Погрібного // Кіровоградська правда. - 2004. - 14 жовтня. - С. 1

Анотація: Інформаційне повідомлення про твори, висунуті загальним рішенням зборів обласної письменницької організації на здобуття премії ім. Євгена Маланюка

129.Кацнельсон А. Вірш: присвячений Т.Журбі / Абрам Кацнельсон // Вітчизна. - 2003. - № 1-2. - С. 16.

130.Клочек Г. «З долонь моїх зростає доброта»: Тамарі Журбі – 50 / Г.Клочек // Кіровоградська правда. – 1989. – 15 січня. – С. 3.

131.Корінь А. Барометр душі / Антоніна Корінь // Кіровоградська правда. - 1982. - 14 грудня; Молодий комунар. – 1982. – 14 грудня
Анотація: Рецензія на книгу Журба Т. Лагідна земля: поезії / Т. Журба. – Дніпропетровськ: Промінь, 1983. – 38 с

132.Корінь А. Дотиком серця : про Тамару Журбу / А. Корінь // Дніпро. - 1980. - № 7. – С. 157 – 158

133.Корінь А. За межами жіночої розмови / А. Корінь // Молодий комунар. - 1987. - 29 жовтня

134.Корінь А. "Зламана квітка воскресне..." : На здобуття обласної літературної премії ім. Є.Маланюка / А. Корінь // Долинські новини. - 2004 . - 17 листопада. - С. 3

135.Корінь А. Лагідна земля Тамари Журби : 60 – річчя з дня народження / Антоніна Корінь // Кіровоградська правда. – 2000. – 16 січня. – С.4.

136.Корінь А. Несподіваний візит, або роздуми навколо гілочки полину / Антоніна Корінь // Кіровоградська правда. – 2000. – 9 листопада. – С.3.

137.Корінь А. Рядки з листів / А. Корінь // Друг читача. - 1983. - 19 травня
Анотація: Про другу збірку поезії "Лагідна земля" лауреата обласної премії ім.Ю.Яновського Т.Журби.

138.Корінь А. Тамара Журба: «Не стають королями поети» / А. Корінь // Народне слово. – 1996. – 24 лютого. – С.5.

Анотація: Розмова-інтерв`ю поетеси Антоніни Корінь із поетесою Тамарою Журбою.

139.Куделя В. Вшанували поетесу / В. Куделя // Шляхом Ілліча. - 1989. - 21 січня. - С. 4 : фото

Анотація: Про творчий вечір Тамари Журби, який відбувся в долинському районному будинку культури.

140. Куценко Л.В. Історія одного вірша : Тамара Журба "У холодному небі летять журавлі" / Л. В. Куценко // Думка. - 1995. - 14 квітня. - С. 8.

141. Левочко В. Земне тепло: Штрихи до портрета поетеси Т. Журби / Валентина Левочко // Кіровоградська правда. – 1982. – 3 жовтня. – С. 3.

142. Левочко В. Тепло душі : Штрихи до творчого портрета поетеси Тамари Журби / В. Левочко // Зоря комунізму. - 1989. - 1 травня

143. Марко В. Крок у світ поезії / Василь Марко // Кіровоградська правда. – 1977. - 5 квітня. – С. 4.

144. Мистецька вітальня // Долинські новини. - 2004. - 21 січня. - С. 3.

145. Мистецька вітальня // Долинські новини. - 2004. - 8 вересня. - С. 3.
Анотація: Черговий випуск спеціалізованої сторінки на цей раз подає поезії Тамари Журби, Михайла Родинченка, Володимира Яремчука

146. Могилюк В. В. "Дотиком серця" - "Зимова флейта" : На здобуття премії імені Євгена Маланюка / Володимир Могилюк // Народне слово. - 2004. – 16 грудня. - С. 3.

Анотація: Огляд творчості Тамари Журби у зв'язку з висуванням останньої поетичної книги на здобуття літературної премії

147. На здобуття премії імені Є.Маланюка // Народне слово. - 2004. - 18 грудня. - С. 1.

Анотація: Повідомлення про твори, висунуті на здобуття премії ім.Є.Маланюка

148. Названо лауреатів премії імені Є.Маланюка // Народне слово. - 2005. - 15 січня. - С. 1.

Анотація: Інформація про рішення журі визнати переможцями Т.Журбу та В.Погрібного

149. Нові лауреати – Тамара Журба і Віктор Погрібний: Визначено переможців обласної літературної премії імені Євгена Маланюка за 2004 рік // Кіровоградська правда. - 2005. - 18 січня. – С. 1

Анотація: Визначено переможців обласної літературної премії ім. Є.Маланюка за 2004 рік

150.Нові лауреати премії імені Євгена Маланюка // Освітнянське слово. - 2005. - січень. - С. 1.

151.Нові члени Спілки письменників : До спілки письменників прийняті наші земляки Т. Журба, Г. Клочек, Ф. Непоменко // Кіровоградська правда. – 1983. – 18 грудня. – С.1.

152.Орел С. «Зимова флейта», «Серед українців» / С.Орел // Вечірня газета. – 2005. 21 січня. – С. 7.

153.Орел С. Коли Україна стає сама собою... / С. Орел // Вечірня газета. - 2005. - 4 лютого. - С. 2

Анотація: Вручення щорічної обласної літературної премії імені Євгена Маланюка лауреатам - поетесі Тамарі Журбі та письменнику Віктору Погрібному

154.Осадчий А. Пам'ятний рік поетеси / А. Осадчий // Шляхом Ілліча. - 1984. - 1 січня

155.Панченко В. Жіноча розмова / Володимир Панченко // Літературна Україна. – 1988. - 3 листопада. – С. 4 – 5

156.Панченко В. Материк Тамари Журби / Володимир Панченко // Кіровоградська правда. – 1987. – 20 вересня. – С. 3

157.Погрібний В. Гінці до відкритого серця // Кіровоградська правда. - 1991. - 22 травня. – С. 3

158.Положення про обласну літературну премію імені Євгена Маланюка // Народне слово. – 2004. – 16 жовтня. – С. 3
Повний текст документа

159.Премія імені Євгена Маланюка // Літературна Україна. - 2005. - 10 лютого. – С. 2

160.Презентація "Зимової флейти" // Трудівник Устинівщини. - 2005. - 26 лютого. - С. 4

Анотація: Нову книгу Т.Журби презентували активісти Устинівської ЗОШ І-ІІІ ст.

161.Премія імені Євгена Маланюка // Літературна Україна. - 2005. - 10 лютого. - С. 2.

162.Преміювали кращих // Наша газета. - 2005. - 10 лютого. - С. 1.
Анотація: Інформація про вручення обласної літературної премії ім. Є.Маланюка Тамарі Журбі та Віктору Погрібному

163.Слово лауреатам премії імені Євгена Маланюка // Народне слово. -2005. - 8 лютого. – С. 2.

164.Тамара Журба. «Літературний портрет» // Первая городская газета. – 2019. – № 6 (1 лютого). – С. 15.

165.Тамара Журба "Слово, як той місточок, який можна перекинути через океан" / Т. Журба // Провінція. - 2013. - 22 листопада. - С. 3.
Анотація: Розмова долинчанина С. Яковенка із Т. Журбою стає надбанням читачів газети.

166.Татарченко Т. «Легідна земля» Тамари Журби: У Долинській РДБ відбувся літературний вечір до 65-ліття Т.Журби / Т.Татарченко // Долинські новини. – 2004. 21 січня. – С. 3.

167.Татарченко Т. Презентація талантів і "ловля душ" / Т. Татарченко // Долинські новини. - 2004 . - 30 грудня . - С. 2
Анотація: Презентація "Зимової флейти" Тамари Журби: детальний опис заходу

168.Татарченко Т. Симфонія життя Тамари Журби / Т.Татарченко // Долинські новини. - 1999. - 16 січня. - С. 3

169.Татарченко Т. Тамарі Журбі вручено премію / Т. Татарченко // Долинські новини. - 2005. - 5 лютого. - С. 1
Анотація: Фотозвіт про вручення літературної премії ім. Є.Маланюка поетесі Тамарі Журбі

170.Черниш М. Тут її солов'ї... : Поетесі Тамарі Журбі - 70 / М. Черниш // Долинські новини. - 2009. - 17 січня. - С. 2
Анотація: Фото, коротка біографічна довідка та 4 вірші

171.Ященко М. Вік власної мудрості : до 50-річчя Т.Журби / М. Ященко // Шляхом Ілліча. - 1989. - 14 січня

IV. WEB-ресурси

172. Альманах сузір`я Долинщини

<http://sakvojag.net/istoriyi-z-zhyttya/prezentacijni/item/5684-aljmanah-suzirja-dolynshchynu-250114>

173. Бондар В.В. Журба Тамара Гнатівна (Енциклопедія сучасної України)

http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18515

174. Електронний каталог. Журба Тамара Гнатівна

http://catalog.library.tnpu.edu.ua:8080/library/TopicDescription?topic_id=42277

Електронний каталог: Журба, Тамара Гнатівна - Лагідна земля

175. Електронний каталог. Журба Тамара Гнатівна. Лагідна земля

<http://library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:777650/Source:default>

176. Електронний каталог НТБ КПІ ім. Ігоря Сікорського. Журба Тамара Гнатівна. Дотиком серця

http://library.kpi.ua:8991/F?func=find-b&request=000273012&find_code=SY

177. Жіноче обличчя літератури краю

http://librarychl.kr.ua/pro_bib/nah_vud_referat_oblucha.php

178. Журба Тамара Гнатівна - Лагідна земля : поезії

<https://search.rsl.ru/ru/record/01001098926>

179. Журба Тамара Гнатівна / Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва ім. Є. Маланюка

https://lib.kr.ua/?page_id=817

180. Зображення. Тамара Гнатівна Журба. Вірші

https://www.google.com/search?sa=N&q=тамара+гнатівна+журба+вірші&tbn=isch&source=univ&ved=2ahUKEwj13_uzkafgAhWG3iwKHdj4BiU4ChCwBHoE CAMQAQ&biw=14

181. Кіровоградська міська централізована бібліотечна система. Дитячі вірші

<http://citylib-kirovograd.com.ua/mykr/krlit/358-2011-05-27-07-17-30>

182. Кіровоградська обласна організація НСПУ

http://www.karpenkokarymuseum.kr.ua/ach/p09_u.html

183. Книговир. Дотиком серця Тамари Журби

https://knigovirvviska.blogspot.com/2019/01/blog-post_42.html

184. Лазарев-криворожський. Не чекай. Пісня на слова Т. Журби

https://www.youtube.com/watch?v=xS3_oNo6r5c

185.Лауреати обласної літературної премії ім. Є.Маланюка

http://www.karpenkokarymuseum.kr.ua/ao/o05_u.html

186.Літературна карта Криворіжжя. Журба Т.Г.

<https://sites.google.com/site/nasabibliotekaksmg/karta>

187.Літературний портрет Тамари Журби. У музеї Карпенка-Карого презентація виставки до 80-річчя Тамари Журби

<http://kr-rada.gov.ua/news/literaturniy-portret-tamari-zhurbi-dolya-i-tvorchist.html>

188.Літературні обрії поетеси Тамари Журби

https://www.karpenkokarymuseum.kr.ua/kar54_u.html

189.На щастя. Пісня. Слова і музика Олександра Лазарева

<http://www.pisni.org.ua/songs/886807.html>

190.Осяяні словом (Електронний фотоальбом до 30-річчя створення обл., орг. НСПУ) (С. 57, 58)

<http://dakiro.kr-admin.gov.ua/book/2014-OsSl.pdf>

191.Письменники Криворіжжя. Тамара Гнатівна Журба

<https://sites.google.com/site/krivoyroglife/home/pismenniki-krivorizza>

192.Поетеса з Кіровоградщини Тамара Журба і в Аргентині пам'ятає про рідну землю

<http://rk.kr.ua/poetesa-tamara-zhurba-i-v-argentini-pam-jatae-pro-ridnu-kirovogradschinu-foto>

193.Премія ім. Євгена Маланюка

<https://issuu.com/66739/docs/malanyk/28>

194.Таланти степового краю

<https://sites.google.com/site/librarydol/talanti-stepovogo-kraju>

195.Таланти степового краю. Культура та освіта

http://dolmiskrada.ucoz.ua/publ/talanti_stepovogo_kraju/26-1-0-77

196.Тамара Журба. Ми не хочем коштовних дарунків: вірш

<https://www.ugorod.kr.ua/articles/sharvarok.html>

197.Тамара Журба: «Перейти межу мовчання я змогла лиш завдяки нерозірваним зв'язкам з рідною землею»

<http://nslovo.com.ua/2019/01/17/%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0-%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%B1%D0%B0-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B8-%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D1%83-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%8F/>

198. Тамара Журба. Фото

<https://www.google.com/search?tbm=isch&q=%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0+%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%B1%D0%B0+%D1%84%D0%BE%D1%82%D0%BE&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwiqsMeK17PgAhUws4sKHdh7CmsQBQgkKAA&biw=1440&bih=721&dpr=1>

199. Телепередача 2. Камертон души. 2004. Творчество М.Беловой. Пісня на слова Т.Журби 3 долонь моїх зростає доброта (початок запису)

<https://www.youtube.com/watch?v=gT2QFVW1VMc&t=2s>

200. Тепло рідної землі у поезії Тамари Журби

http://librarychl.kr.ua/kn_in/zhurba/zhurba.php

201. Фільм Сергія і Тетяни Яковенко про Тамару Журбу «Дорога до себе»

https://www.youtube.com/watch?v=QydzZ_VtXFM

У. Іменний покажчик

Андрушко Тетяна 2, 98, 116
Бабенко Олег 110
Базилевський Володимир 117
Бездольний Іван 89
Белова Марина Миколаївна 12, 199
Бондар Василь Васильович 2, 4, 15, 17, 98, 99, 101, 114, 118, 117, 119, 120, 121, 173
Босько Володимир 102, 103
Брюховецький Вячеслав 6
Веселка Л. 122
Герасименко Юрій 9, 104
Гончаренко Валерій 1, 125
Дзюба Іван Михайлович 99
Драч Іван 6
Журба Василь Гнатович 84
Зибайлов О.О. 14
Інкерман Марріел 18
Кацнельсон Абрам 129
Клочек Григорій Дмитрович 130, 151
Коваль В.К. 113, 164
Кондратенко-Процун Валентина 26, 108
Корінь Антоніна Михайлівна 2, 5, 98, 109, 110, 112, 129, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138
Корінь Тетяна 112
Куделя В. 139
Круть Л.І. 7
Куценко Леонід Васильович 99, 107, 127, 140
Лазарєв Олександр (Криворожський) 184, 189
Левочко Валентина 141, 142
Лисенко В.Ф. 110
Луків М.В. 8, 18
Марко Василь Петрович 20, 21, 143
Маруценко В. 3, 111
Матвієнко І.В. 105
Мельник В.О. 8
Могилюк Володимир 28, 146
Непоменко Ф. 149
Ожоган Л.О. 7
Орел Світлана 152, 153
Осадчий А. 154
Павловська В.П. 113
Панічева Олена 20, 21
Панченко Володимир Євгенович 155, 156

Погрібний Віктор Олексійович 128, 146, 149, 151, 153, 157, 162
Потеха Л.І. 7
Решетов Олександр Олексійович 20, 21
Родниченко Михайло 145
Садовський Є 11
Семиляк Тамара 5
Сорбат Віктор 100
Степанюк Б.М. 18
Татарченко Т 166, 167, 168, 169
Ткаченко Н. 115
Федорова Лариса 3, 111
Черниш М. 170
Чуднов Олександр Вікторович 110
Шустер Євгенія 110
Ющенко В. 52
Яковенко Сергій 165, 201
Яковенко Тетяна 201
Яремчук Володимир 145
Ященко М. 171

*«Я досі шукаю
Любові і правди на світі.
Так довго шукаю,
Що змерзлася в грудку душа».
(Тамара Журба)*

VI. Додатки (автобіографія поетеси, літературно-критичні статті, спогади про її життєвий і творчий шлях, інтерв'ю, посвяти, листи)

Автобіографія

Народилася 16 січня 1939 року у місті Зеленому на Дніпропетровщині в робітничій родині і майже три десятиліття належала місту: навчалась, працювала будівельником, помічником машиніста екскаватора на металургійному заводі. Так склалася доля, що останні понад тридцять літ живу в селі Іванівці Долинського району, яке стало мені рідним, близьким, хоч я ніколи його, як і людей, які тут живуть, не ідеалізувала. Тут я видала свою першу поетичну книгу. Тут написала наступні. Видані й не видані.

Поетові прижитися в селі так само складно, як і самій поезії. Адже й найбільш славні наші співці так і не спромоглися достукатись до селянської душі, проникнути в оту посухостійку ауру живою краплиною дощу. І справа тут не лише в прагматизмі селянина чи у його безкінечно тяжкій праці без будь-яких пауз і коротких віддушин. Те залежить від духовного зростання села, яке до певної планки визначається владою. Недалеким керівникам зовсім ні до чого інтелект сільської людини. Селянин — це виробник продукції. І тільки. Згадаймо, скільки десятиріч за років радянської влади люди села були безпаспортними. А зв'язок із містом! До речі, нині іванівців із райцентром пов'язують автобусні рейси раз на тиждень. Звідси й відповідне світобачення, і настрої селянина та багато всіляких невеселих реалій.

“Село, село! І хто тебе придумав?” - вигукнув колись письменник Іван Багряний, уперше побачивши зблизька закологоспнене село на Харківщині, яке теж мало поширену в Україні назву — Іванівка. А, придивившись до нього добре, ще додав: “Табір”. Сьогодні наші села кращими не стали. І поет, якому судилося жити і творити в такому селі, навряд чи не обламає там своїх крил.

Чи знаходиться у мене сьогодні час для поезії?

У моєму прозаїчному бутті вірші “трапляються” досить таки нечасто. Про що?.. Та так...Все якісь тривоги обсідають, то, буває, й перенесу їх на папір. Адже, погодимося, лірики навколо нас нині зовсім мало. Від мене вона втікає теж... Іноді хочеться виборсатись із цієї болючої атмосфери, звільнитися від безкінечних обов'язків і просто послухати, як “десь там, за обрієм ясним, скрипалик грає”...

Але то лиш на мить. У журналі “Степ” (ч. I за 1995 рік) прочитала: “Готується до друку “Павутинка-невидимка” Тамари Журби (вірші для дітей). Ці слова не наповнилися змістом.

Буття моє духовне підтримується тоненьким та ненадійним телефонним дротом, який з'єднує мене з моїми друзями-митцями і просто духовно багатими людьми. Якби не він, жила б я у своїй Іванівці точнісінько, як Робінзон Крузо. Живого спілкування майже не маю. Взимку часу для читання трохи є, та й ранньою весною, доки в землі не починаємо порпатись...

Отаке життя поета на селі. А його роль в нинішньому непростому, розхристаному й засмиканому житті? Найкраще відповів на це питання Олександр Олесь: “ Хай і моя палає рана, коли палає рідний край”! На жаль, і сьогодні цей біль поетовий непотамований.

(Тамара Журба // 15 х 15: Письменники Приінгулля : Автобіобібліографічний довідник / Укл. Василь Бондар. - Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 1999. – С. 24 – 26).

Гончаренко В. Сонце в пташиному колі: Літературний колаж за віршами Тамари Журби

Понад двадцять років тому, на світанку моєї журналістської діяльності в «Молодому комунарі» я отримав у звичайному поштовому конверті кілька зворушливо чудесних пролісків. Вони нагадували далеке повоєнне дитинство, тихо розповідали про журні материнські очі і заохочували **переслухати думу доріг**.... Це були вірші тоді ще нікому невідомої Тамари Журби із села Іванівки Долинського району.

В цих поезіях все вражало: щира і відверта сповідь тендітного листочка, якому судилося на вітрі студеним горіть, неквапний листопад за хвилями дощів, натруджені важкими сільськими буднями Ганни і Марії із мокрими граблями у руках і смагляві хлопці, які печуть у полі картоплю, а над ними тремтять космосу пилінки і матерів тривожні голоси.

Саме мені випала честь готувати дебют Тамари Журби в обласному молодіжному часописі. І я дивувався тоді, що проліски її віршів мали якісь свої особливі колір, форму і запах. Але в той же час вони були напрочуд природні, як подих самої землі і смутливо мрійливі, як ранні вечори припізнілої осені.

Тамара Журба входила в царину поезії при високій зорі свого незрадного покликання, сміливо розчиняючи двері у світ бентеги повен, де не було і немає ні берегів, ані причалів, і навіть день, мов вилитий з слюди. Тому й не дивно, що як те серце не пручалось, а все ж прибилося сюди...

Тамара Журба не вимучує свої поетичні рядки формалістичними пошуками екстравагантної метафори, псевдосучасної рими, пародійного неологізму, а говорить талановито просто про буденні речі, але мовою

природженого художника. Це вона, ведучи інтимну оповідь, раптом сказала, що **серпень сів посеред поля, мов натомлений косар**. І тут же рукою майстра кинула на полотно з українським пейзажем соковиті імпресіоністичні мазки. Тому відразу уявилось, як **відпалив руді покоси ночі синій смолоскип**.

Сьогодні у нас небагато поетів живе на Україні (в самому селі!), які б з такою любов'ю оспівали звичайну сільську жінку, в якій **доля за ніч перетліла, на вдовиний полин перегіркла**, як це робить Тамара Журба.

...Я багато разом із Тамарою Журбою виступав із творчими звітами перед найрізноманітнішою аудиторією. Читали ми свої вірші в сільських клубах і заводських цехах, на тваринницьких фермах, прямо в полі перед хліборобами, в гуртожитках, школах, вузах тощо. І всюди її вірші знаходили відлуння у душах вибагливих слухачів. Завше її вірші всі розуміли і гаряче сприймали кожен рядок поетеси.

Поезію Тамари Журби високо оцінив видатний український поет Іван Драч і проста сільська трудівниця з пошерхлими як хліборобський степ, долонями і мрійливо сумовитими очима, мов вечорове небо глибокої осені. Завоювати таку, дійсно всенародну шану, може лише справжній талант, який неможливо надбати в жодному інституті чи навіть академії...

Негучним голосом слова, не ораторським жестом, а мовою схвильованого серця поетеса освічується у своїй вірній і довічній любові до рідної землі, коли в мелодії тополь-кларнетів можна легко і світло видихнути заповітне, що Україна – це **найдивніший куточок планети**. І зізнатися на весь світ, що на цій багатостраждальній і прекрасній тополиній землі **«Моє життя. Одне. Яке дано..»**

Нашій землячці, авторові поетичних книг «Дотиком серця», «Лагідна земля» і «Жіноча розмова», лауреату обласної комсомольської премії імені Юрія Яновського, члену Спілки письменників СРСР **Тамарі Гнатівні ЖУРБИ** виповнюється п'ятдесяте сонячне літо.

Високого тобі полудня у житті і творчості, дорога наша ювілярко! Хай сонячне довголіття крилить твої нестримні майбутні шляхи!

(Гончаренко В. Сонце в пташиному колі: Літературний колаж за віршами Тамари Журби // Молодий комунар. - 1989. - 14 січня. - С. 9).

Тетяна Андрушко про Тамару Журбу

Не зважаючи на те, що Тамара Журба довгий час прожила в с. Іванівці — традиційній українській глибинці, її творчість асаціюється перш за все з принципово-вольовим феміністичним підходом як до життя, так і до власне поезії. Можливо, подібні інсинуації навіює її все ж таки міське, “гірничо-промислове” походження, народилася в місті, мала стосунок до праці металурга, будівельника. Її епічне ніжне широемоційне українське тло має залізний остов неперевершеної жіночої витривалості, мужності, несхитності, незборимості. По силі характеру і манері висловлювання думок та

використання художніх засобів це, безперечно, Леся Українка, це — Ліна Костенко, це — Марина Цветаєва (але — не Анна Ахматова!) Це типова представниця жіночої статі, яка пише “чоловічі вірші” (синтетично-аналітичні роздуми чоловіків — основне підґрунтя таких тверджень емансипованими жінками завжди сприймаються як комплімент).

Отже, засади гендерної рівності в творчості Тамари Журби поєднуються із суто жіночою скромністю, чутливістю, вразливістю (але не слабкістю!). І все це — вищого гатунку.

І вулиці міста.

І друзі мої — неофіти.

І голі вітрини.

І в мене в руці — ні гроша.

Я дусі шукаю

Любові і правди на світі

Так довго шукаю,

Що змерзлася в грудку душа.

Написані ці рядки в 1991-му... Звідси — вже тоді — цей незатишок у душі, це передчуття чогось болючого, а, може, й трагічного, страшного? Дійсно, поет живе саме пошуком. Це розуміє і Тамара Журба. І оте шукаю “любові і правди на світі” - це, швидше риторика, ніж справжня надія їх знайти. Але песимізм і занепад не притаманні авторці. Бо “ще грає танго флейта золота”.

Тамара Журба — боєць. Вона борець за краще майбутнє України, вона її відданий співець.

Невже це все? Невже без вороття?

Ні слова, ані пісні— дух руїни?..

Куди ж тоді подіть оце життя,

Якщо не буде в світі України?

Вона марить Україною в далеких світах, вона нерозривною пуповиною пов'язана з рідною землею навіть у заокеанській Аргентині. Вона любить Вітчизну такою, яка та є, з усіма бідами, проблемами, негараздами. З одвічним чеканням кращого життя, яке ніяк не настане.

Та й доля Тамари не була всипана трояндами. І не дивлячись на нібито непривабливий статус “селючки”, який авторка сама ж собі і приписує, вона ніколи не тікала від долі, а зустрічала життя лицем до вітру. І зробила все, щоб жити достойно, виявляючи глибину інтелегентності, яку не розвинеш ніякими найпрестижнішими освітами.

Отак життя трюхикає удаль.

Із помилками й кляксами — донизу.

Від мрій — лиш спопеліла купка хмизу...

Така у нас, о Господи, печаль.

Проте:

Й чиясь хода — також непевна.

Життя на рівні боротьби.

Хтось пророкує недаремно
Цю неозначенність судьби,
Яка, неначе пес — приبلуда,
Ув очі дивиться тобі.
Такого дня уже не буде,
А буде кращий. Далєбі.

У віршах Тамари Журби є все: і обурення чи гостра реакція на соціальну несправедливість, краєвиди природи, міфологічні істоти, історичні постаті. Але, це перш за все вражаюча історія, людська доля. І характер. І мистецьке передбачення.

В творчості Тамари Журби завжди реалізується прагнення абсолюту, довершеності, котрій, як відомо, немає кінця.

(Тетяна Андрушко // Блакитні вежі. Т. 1. – Кіровоград: Мавік, 2011. - Т. 1. - С.171-177).

Літератори про Тамару Журбу

Віктор Погрібний

Ми вслухалися в кожне слово, бо саме слово Тамари Журби було наповнене таємничою магією душевного поруху, що передавався від серця до серця з щедрих і щирих долонь.

...отого вечора навіть свіжий поетичний голос, щирий і непідробний, не заступив даного Богом таланту. Може той талант – муки душі, може він примушує спалювати часточками своє жіноче серце – але він даний. І ти його носи як долю... На втіху іншому серцю!

(Погрібний Віктор. Гінці до відкритого серця // Кіровоградська правда. - 1991. - 22 травня. – С. 3).

Володимир Панченко

...героїня (інтимних віршів у ліриці Тамари Журби) все та ж відверта і вразлива, ніжна й беззахисна, довірлива і віддана жінка, яка, проте, змушена раз по раз зіщулюватися, зустрічаючись із почуттями миготливими й дрібними, із душами згрубілими, зачерствілими. Вона, ця тиха й благородна жінка, готова без надії сподіватись, але зовсім не готова змиритися з «пригасанням свята любові» або ж покійрно прийняти невідворотність життєвого плину. У внутрішніх колізіях молоді душі, яка прагне продовження свята, хоч реальність не завжди виправдовує ті сподівання, – джерело того мінору, яким світиться інтимна лірика поетеси.

(Панченко В. Жіноча розмова // Літературна Україна. – 1988. - 3 листопада. – С. 4).

Василь Марко

Тамара Журба вміє схопити образ у такому поетичному ракурсі, що він по-новому входить у сферу прекрасного.

(Марко Василь. Крок у світ поезії // Кіровоградська правда. – 1977. - 5 квітня. – С. 4).

Василь Бондар

Слово її спромагається достукатись до людської душі і проникає живою краплиною дощу в посухостійку ауру.

Її слово накладає печать добра в кожне серце, хто має щастя доторкнутись до нього. Воно ніжною струною звучить у мелодії життя, народжуючи глибокі, світлі людські почуття, любов, щире дружбу, надію.

(Василь Бондар. Із фільму Сергія і Тетяни Яковенко «Дорога до себе»).

Григорій Клочек

Її бачення талановито поетичне, а тому й точне і проникливе і сприймати творений нею поетичний світ слід як цінність, що збагачує нас новими, свіжими деталями, які може подарувати нам тільки вона, Тамара Журба, – і ніхто інший.

У сільському світі Тамари Журби все первинне. Такими ж первинними, ніби уперше побаченими, є трави, тополі, розквітлий бузок, стежка в спориші, шерех падолисту...

У своїй інтимній ліриці Тамара Журба досить стримана. ... все це у неї оповите серпанком таємничості, якоїсь недомовленості. Тут вона не перебирає міри в розкритті найсокровеннішого, не прагне «оживляжу», а залишається завжди скромною і дещо таємничою..

Вочевидь вона щаслива, бо не дала пропасти своєму природному обдаруванню. «З долонь моїх зростає доброта», - зізналась вона в одній із своїх поезій. І цю доброту, це тепло своєї душі Тамара Журба віддає світові, аби він став добрішим і розумнішим.

(Клочек Г. Тамарі Журбі – 50 // Кіровоградська правда. – 1989. – 15 січня. – С. 3).

Валерій Гончаренко

Мудра і світло-талановита, Тамара Журба ніколи не фальшивила красним словом і не блукала в лабіринті надуманих метафор, неологізмів, епітетів тощо. В усьому вона завжди залишається природною і неповторною.

У мене іноді складається враження, що для тебе праотчий край починається з найскромнішої квітки, яка проросла крізь твою вразливу і чутливу душу.

Попри високу напругу твоїх публіцистичних віршів і поезій громадського (патріотичного!) звучання для мене першочергово ти залишаєшся самотнім і оригінальним ліриком.

(Гончаренко Валерій Сонячний промінь у холодній воді, або Несподіване інтерв'ю з уяви: Тамарі Журбі-60 років // Народне слово. - 1999. - 16 січня. - С. 3).

Антоніна Корінь

[Поетичний світ Тамари Журби] добрий, чуйний, сповнений радості творчої праці, щедрих взаємин між людьми. (Корінь Антоніна Михайлівна. Долинська галактика. - Кіровоград, 2012. – С. 32).

Т. Журба утверджує себе як поетеса драматичного плану. Її поезія – барометр її душі. (Корінь А. Барометр душі / Антоніна Корінь // Кіровоградська правда. 1982. 14 грудня).

Знаю давно і саму Тамару Журбу. Така ж тиха, тендітна, зворушлива і задушевна жінка, як і її поезія. Виступаючи перед людьми, вона не любить і не хоче говорити «навколо» поезії і літератури. Вона просто читає те, що наболіло і лягло в поетичні рядки. (Корінь А. За межами «жіночої розмови» / Антоніна Корінь // Молодий комунар. – 1987. – 29 жовтня).

Мудра доброта, турбота жіноча про великий світ, як про малу дитину, зігриває мене у віршах Тамари Журби (Корінь А. Лагідна земля Тамари Журби : 60 – річчя з дня народження // Кіровоградська правда. – 2000. – 16 січня. – С.4).

Валентина Левочко

Читаючи вірші Тамари Журби, я чомусь пригадую полотна Катерини Білокур, ті загадкові виквіти її фантазії, коли збиралися в купальському вінку рослинність різних пір року, різних кольорів і відтінків. Ось як згадує вона своє дитинство: «Роки повоєнні. Ще холодно й незатишно у світі, і якийсь страх, якась тривога, що не встигли дорослі витруїти з своїх душ, з своїх розмов, поглядів, рухів, відбивалися в дитячих очах, вчувалися в дитячому сміхові. Може тому й полонила мої дитячі чуття не буйна весна, а журлива осінь, коли все навкруги стає золотим і таємничим, коли починає облітати м'яке шовкове листя. Чомусь мені тоді здавалося, що те листя вітри однесуть у море і воно там потоне... і мені було жаль його». Моя перша вчителька... Її звали Валентина Іванівна Ашихман. Ми всі так любили її. Вона була доброю і справедливою. А ці риси я й нині ціную над усе. Саме чесність і доброта.

(Левочко В. Земне тепло: Штрихи до портрета поетеси Т. Журби // Кіровоградська правда. – 1982. – 3 жовтня. – С.3).

Посвяти

Абрам Кацнельсон

Тамарі Журбі

Ви листочок зелений прислали мені у конверті:
хай, мовляв, талісманом надійним він буде мені,
хай мене береже від недуги і смерті, –
він не вижив і сам у зими найжорстокіші дні.

Ви писали про те, що в кущі він вгорнувся у кригу

і зберіг там зеленість свою, весняної не гірш.
І поклав я його в заповітну, улюблену книгу,
на сторінку оту, де Тичини проміниться вірш.

Ваш листочок і досі зелений – не тліє, не в`яне,
хоч і снігу вже скільки мело і вітрів прогуло.
Я не вірив ніколи в якісь рятівні талісмани,
а в Поезію вірю в її живодайне тепло...

Антоніна Корінь

Тамарі Журбі

Ніхто не боронить щастя шукати людині.
Чи милості всім нам у долі просити вже час?
Та тінь України, Тамаро, потягнеться аж в Аргентину.
Щаслива країна обійдеться ж, певно, й без нас.
Може, і там буде, схожа на рідну, Іванівка?
Може, і там колорадського труять жука?
Хай там нечасто очі сльозою туманяться,
А сні придніпровські колише Парана-ріка.
Вже по-іспанськи озветься до тебе твій правнук
(Хоча по-українськи ти будеш його сповивать).
Якщо вже нічого не можна у світі поправити,
«Реве та стогне Дніпр...» навчи його співати.
А літ через сотню в нащадках твоїх пісня тенькне,
І зірветься з вуст рідномовне: «Хоч пан, хоч пропав!»
Іспанських нащадків покличуть твої Боковеньки
У степ чорноземний, що вічним євшаном пропах.

Антоніна Корінь

Тамарі Журбі

Село моє, як ти живеш?
Колись там
у бузковій хаті,
в роки навісні,
у батьком зробленій
під сволоком колисці
мене гойдали
мамині пісні.
По черзі няньчили
бабусі й добрі люди,
живим і мертвим –
мій низький уклін.
Село моє,
Що із тобою буде?

Ріднесеньке, прошу –
Вставай з колін!
Учись ходити, бачити і чути,
плекай добро і зводь зі світу зло.
Чи Богові молитися, чи чуду,
щоб ти жило, моє мале село?

11.11.92

Антоніна Корінь

Поетесі Тамарі Журбі

Заручини

Заручилась навіки я з сумом
Через стіл йому хустку дала.
На хлібину приречено-сумно
Моя доля – рукою – лягла.
Зверху ж – владно – рука молодого
І правиці сумної рідні:
Болю. Жалю. Журби і Недолі...
Ой, як тисне рушник той мені,
Той, що вишила я на заручини,
Той, що стану ось-ось під вінець!
Лине пісня весільна засмучена
Про щасливий дівоцтва кінець...

Пісня: «Чайка в Аргентині»

Слова: Валентини Кондратенко-Процун

Музика Петра Лойтри

Присвячується Тамарі Журбі

Чого ти бродиш, птахо, мов сновида
Пасеш очима журавлиний ключ?
Обвила душу омела-обида,
Терпи, чайчино, серденка не муч.
Приспів:
Чайко, чайко в Аргентині,
Чайко, чайко, на чужині,
Прилітай додому, прилітай до хати,
Жде тебе Україна, ненька-мати.
Тебе, степів іванівських дитино,
Стомив крутий житейський марафон.
Сезон дощів в далекій Аргентині,
Як світлих сліз очищення сезон.
Приспів.

Земля заморська щедра і багата,
По ній ріка достатку протіка.
Журливий погляд з України брата
Чеканням спраглу думку обпіка.
Приспів.

Олександр Лазарєв

*Присвячується поетесі Тамарі Журбі,
художникові Віктору Сорбату.*

На щастя

Крилаті коні, степові жар-птиці,
Несуть мене у мандри за село –
В долиньський степ, життя мого скарбницю,
Де б'є натхнення вічне джерело,
Де табунам розлогих трав гривастих
Зимова флейта спати не дає.
Летить натхнення по шляхах зірчастих,
Біжить лошатко зоряне моє.

Приспів:

Творім добро у цім тривожнім світі,
Творім натхненно кожен день і час,
І наші коні будуть так летіти -
Ніхто й ніколи не зупинить нас.
Хай наше слово щире, норовисте
Розп'ятим душам додає снаги.
Хай озорить те слово променисте
Пожухлий цвіт і молоді сніги.
Нехай святая правда проростає
По тих степах, де гнеться ковила.
Хай коні щастя знову завітають
Під новий рік до нашого села.

Листи

Доброго дня, Василю
Васильовичу!

26.04.2015

Щось остакним часом не дається мені поезія: пругається, нікає-вір мені світі за віі. Гора вже, мабуть, як камиш злочинці, завлізуванні. Трохи пригадала вірш "Дох землі", який я Вам надіслала в м-кулому листі. Це на той випадок, якщо ви годиться для оруку. Але я так і не визначила, як правильно писати вислів "Хто прийде з мертвих" у Біблії, в цитатах Ісуса Христа, ці слова звучать так: "Хто вийде ме-га-віз нової і зачне". Та, відрива на вір череду фразу, звучить фвозна-но: хто вийде мега для нападу, чи і для оборони...

Щодо мого життя-буття. Навіть я на лінії. Мало на увазі фізичний стан. Не знаю, чи випредусь. Аргентинці в такому разі, камиш: буде так, як Бог хоче. А мені дуже хочеться докатитися провалу Московської навали. З'явилася віра, що Україна вистойть. Ізба ти не та кляма Кімігінна. Та і Фран-ція... Ізба ви іще тупились кавказці. Ізба... Ізба... Але Віра не

Лист Тамари Журби до Василя Бондаря (м. Сальта, Аргентина від 26.04.2015)

Дух землі

Г. Мурса
1908

Хто прийде з негом —
Від него і злізне.
Гайдай

До сонця світався поле —
Серпневі галки.
Кружилася клієт муравля
Вонад степами.

Бистрий-ріка. Вербава біла.
Зірнула цукорки.
З шурхотом на дні степів
Зіски історії.

А десь туди хвилями води
Гайда кошує.
І рісі горкої хори
Ще люд не зус.

Ще ноги нестять сок-траву,
Ромеком димуть...
На кам'якув хтось тлієву,
Зірвавши тишу...

Розрив-отрив. Огненний смерг.
(Ірація-ордіта?)
Грабарська хитів — як дика смерть,
Як вилук світу.

Смиргани облуди прапори:
З ліва-пай.
Ліоципер. Мана у рожі.
Слідки криваві.

На дух землі з глибин гуде
Світлий, первинний:
Хто із медуи сюди прийде —
Від него і злізне.

До сонця світався поле,
Тергати димали.
Кружилася клієт муравля
Вонад степами.

Berenda Valentina
Edre 03 sec. Edre
Colonia La Colaba
San Martin
Departamento Obera
Provincia Misiones
Argentina - Argentina

Василь Бондарь
бульвар Шевченка, 24
Корпус 1, кв. 29
м.п. "Роботинське" - 15
25015 Україна

Дорогий Василю Васильовичу!
Дуже вміщено було вашим листом. Шукали
бого по везенню дві суєздської фотки, пам'ятаю вав
вік пуди в кишені зловка, яким передали бою
працівники музичного центру (мистомомі не обслу-
говують зору, в якій ми писали).

Листи була вміщена, але... самими фоткам - Ва Ві-
повіді. Для куди і порадіє на радість, коли
дзналась про ситуацію, яка склалась ніки в спін-
ці.

Зрозуміла статтю Валерія Митовича "Поло-
ва в екзилі". Все хето як дже. Але повірити в не
що сталося вайко. Ажкі не очевидні! не зможі
одесит, що і пишав в одсі, тити керівного воя
кровообігальної спілки письменників. Успіши
всього п. Росенко набавив тити які власні ін-
терси, а потім, вигоду і, певно, цей провона-
ційний захід попувався не один день. Тоді...
що ми мають тепр, ні, що бою продвинули -
"бабили оді, що купували"? Для мене ні, десь бо,
це всі повірте на пруді свої, не всі те підтримали
що одеру.

Надіюсь в Соціалістичних, за гес відлучення, Ви
розвідали свій елунот і посадили себе за стіл
на пошуки "слова значущого". Не лажі буні,
аби на Ваші книги не знайшлося епохотора.

Ну, а я вже прийшла з армарку. На моїх бригад-
лих велизи з медикаментами. У шипучих лот-
рей і золоте правило: ні дні без реєра, а в лемі-
ні дні без таблеток. Додалась ще серйозна збо-
роща очей із забороненою тубади і тсали. Для шее-
ти ще хотеться, хог лоти вже сі не треба.

Сьогодні моретво напалохате невірними майбу-
нда, що певного нар слітвали.

В Врештінні новий президент, що зайняв цей ви-
сокий престол при підтримці СМВ, свалив все з ніг
на голову. Веруши одного з телеканалів сказав: "Ван
погипался Луба".

У штабах на престол президента Франше
тінва Пушич.

Вранке поле

"Борітись - поборити!"
Т. Шевченко

Розколовши вікно Європи,
Цар павук павутиною тче.
Паленіми ордою проляги -
мала горня вмість азей,
Закінчилися в Царя дукані...
Зидь да найсьві дари пливуть
В край хлідів до хатини брата
(Там заставляють їх пабути).
Горні мала. Хресить розв'язник.
Затуманений сонсь пар.
Тудом в серию Вкраїна - Мани
Оберта світовий - Кобзар.
А в хоромах кривавої війни
Бзутьське скрипичи перо...
Тя, лапалогі тло рушичке,
Б'є кесичке свобода змерзла
Щоб зросилиши миттєво порітне,
Напоїши ланки і седи,
Смерти з гона земли павутички -
Мракобієся вадити следи.
Голос пращурів попиць доран,
Дзвонить дзвонами в небесах.
Рієна нивонька - Душе Поле...
Квадратіє гаряча роса...

А над вікном розколовши
Опанько палає!
"Борітись - поборити!"
"Вам боє помагати!"

Бондарю Василю Вас
вул. Голтавська, 24, корп. 1, кв. 132.
м. Кіровоград - 15
Україна - Угоаїна
25015

1/ Радісно було знати Вашого листа,
якого я отримала 15 серпня,
дорогий Василю Васильовичу!
Слава Богу, що Вам вдалося так стійко
зберегти в соборі душі свої оптимізм
та життєлюбність попри люті колосні
пошуки в Україні — прирадки і поліпшення!
Ще й мені трохи переїхави через океан.
Глибоко вдячна, що знаходите привидок
моїм рідкам-віршам. Назва "Без слів" в
щодобрих віршів у "Всесвіт" була б добрим
можливо.
Вітаюте від мене лауреатів премії ім. Ма-
ланюка! Фамію Горбар і Світлаку Орею. Ме-
ні здається, поезія Ф. Горбар на
терені виділяється своїм ритмом та мело-
дічністю. Є велика сподівання прожити
книжку Світлаки Орею "Поре ними, хто до
називає добром". Вже сама назва поборилася
сама за себе. Якщо в Світлаки лишилася
"живий" екземпляр, не зможли б Ви (коли
Ваша паска і змога) надіслати мені її,
а варієнти книги і пересилки я компен-
сую.
Новин з України мало небагато. Наш
коміютер на поволу листи мешканцям
можна відкрити до Інтернету листи
індивідуально, а це нашо дорож. Інколи
бувало у знайомих, що я залезу одним
оком (50 боки мало цікавляться). Але
електронного листа при необхідності мені
надіслати можна — передати.

Лист Т.Журби до В.Бондаря. (м. Сальта, Аргентина. 18.06.2007)

Нам сайт:

ing_valentina_berenda@ukr.net, az
За сайт Стилки письменників України
в Києві дякую. Будемо пробувати виїхати.
А. Ротко писала, що М. Горький подав
заяву до Стилки письменників. Ви зовсім
занебували мене, що це за подія. Людина
без події. Вів оплачену агітацію за Личу-
ковича; на наступних виборах (касає Брай)-
за Кармазіна з тим, що Кармазік одвізв
(і, здається, виконав обіцянку) допомогти з ви-
данням прозової книги "Зрада і кара". Тобто,
подібний до А. Франсуа. Але як за поема
я б за нього проголосувала. І мене, потрапивши в
Стилку, ніз Вашою подією вплив ви не
робилиме для України.

Добре, що Вам пишеться. Раскє Бог ще
і з погитанн Вашою третьою художньою збіркою.
А хочеться ж! Тиб у мене є ще гитани, булі
б що.

А краса шум справді божна. І вражає во-
на саме своєю первозданністю, розквіт, рикістю.
Тут природа не підвладна морі. Були знос
на річці Арена: буретка, жовта вода, що ко-
тись за собою калічки, корічки та гілля дерев,
які трапились їй на шляху. Скільки глини око.
скальчені гори, зелені передгір'я... Відгуки таке, ні-
би ти відрваній від світу людського. А на орному
України тиб пишеш як поет (реально ні в поетич-
ній формі)... Мабуть, зди і шум народилася, і б
мобила що земля. Але морі і була б індіан-
ков, а воки мені не дуже подобались.

Нещодавно у Салоні був герговий буки ви-
мель. Казку герговий, бо був там протес-

(Продовження листа. 18.06.2007)

2/ми рослини гасні. Перекривають проїзди дорogi,
кидають „машки“ куди влучає... Несли попер-
еду транспорт: „Ссс...де Гевари“. Тут гасить
є компанія. До регі, про який прощесну. Коли
губернатор Сальві, Ромеро, розбудовував у міс-
ній Центр культури, люди також виходили на
вулиці і протестами: ми сплачуємо в казну
нашої провінції податки, а він наші гроші
на вітер кидає. Микув дешкий гас: в театр
рі на 800 місць не колишалошиса відвідувачі.
Губернатор розширює театр (на 2500 місць).
Люди вже не бунтують — окульмурились.
Зараз у Аргентині кінець осені. Воно було
прохолодне. На полянку гевріє тут навіть
сніг випав легеньки — припрусив траву: „
зелене листя дерев... Сніг на зеленому листі“.
Трохи поспав та й розбав. Але я болу жаріла.
Микулот діти мисова температура роко-

дла до...
Яку сумку зв'язку навіслали Ви мені
в листі: Вірама Леонда Куцекка та
Світлани Барабаш... І годі Всевишній
забирає крашча... Афіне сніжки по чей
землі блукає низька дум.
Зараз в Аргентині 12 година ночі, в
Україні — 6 година вечора, потім: 18 година.
Надворі олодкувабо і дорго. На ренок бу-
де приморозок.
У... ресо так моторошно кридимо фланино...
Акий не красивий птах і який в нього про-
тивний „снів“.
Надсилаю Вам вірша „Не сур'ят...“, якою
я розраховувала.
Мой вітанки дружині Світлані та сніданам.
Наснаги Вам та душевної рівноваги!
Ваша — Л. Курта.

(Закінчення листа. 18.06.2007)

VII. Фотогалерея

*«Моє життя. Одне. Яке дано...»
(Тамара Журба)*

Т.Г.Журба (крайня справа) з сестрою Надією і братом Васи́лем. Початок 50-х років XX століття

Тамара Журба. Початок 60-х років

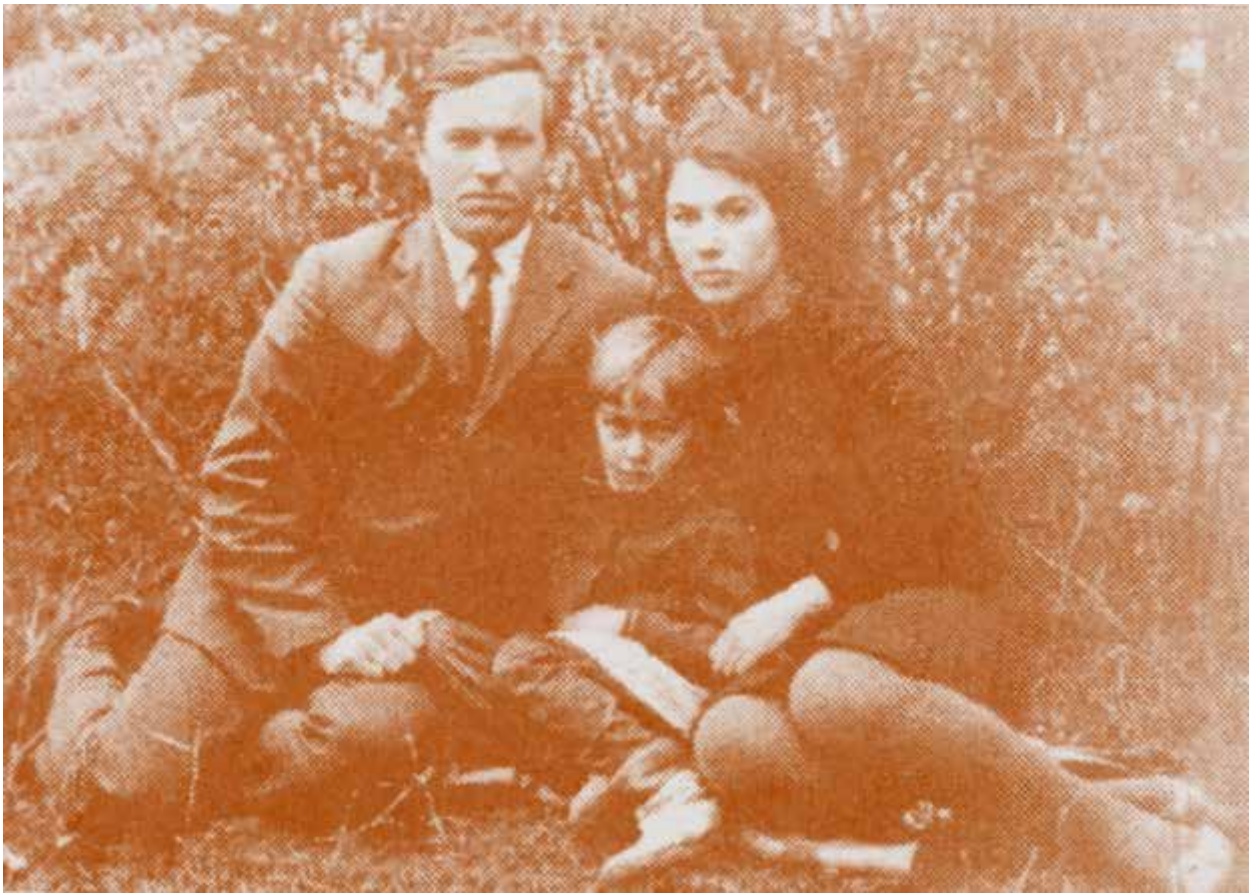
Тамара Журба. Поетичні роздуми

Тамара Журба з мамою, чоловіком, дочкою. Кінець 1970-х. Іванівка.

Зустріч із робітницями ферми. 1980-ті роки.

У колі сім'ї

День поезії. Кіровоград. 1980.

Тамара Журба. Молоді роки

Тамара Журба – визнана поетеса

Тамара Журба, Сальта (Аргентина) Фото 21.05.2010

Тамара Журба. Фото 21.05.2010

Святкування 80-річчя Тамари Журби в Кропивницькому міському літературно-меморіальному музеї І. К. Карпенка-Карого. 2019.

Зміст

I. Вступна частина.....	4
Від упорядника.....	4
Тамара Тнатівна Журба. Біографічна довідка	6
Частакова Надія. Про магію, що народжується з поезії.....	8
«Перейти межу мовчання я змогла лиш завдяки нерозірваним зв'язкам з рідною землею»: розмова-інтерв'ю Василя Бондаря з Тамарою Журбою	12
II. Твори Тамари Журби.....	20
2.1. Окремі видання, збірники	20
2.2. Публікації поетеси в пресі	22
III. Література про життя і творчість Тамари Журби.....	29
3.1. Книги.....	29
3.2. Періодичні видання	31
IV. WEB-ресурси.....	37
V. Іменний покажчик.....	40
VI. Додатки (автобіографія поетеси, літературно-критичні статті, спогади про її життєвий і творчий шлях, інтерв'ю, посвяти, листи)	42
VII. Фотогалерея	59